

Nieuwe energie voor Rotterdam

**Coalitieakkoord
2018 - 2022**

Nieuwe energie voor Rotterdam

Aan de slag voor onze stad en voor elke Rotterdammer.

De afgelopen jaren heeft Rotterdam zich geweldig ontwikkeld. Onze stad is nu de plek waar je moet zijn. En we hebben ontzettend veel om trots op te zijn. De groeiende maakindustrie, top-onderwijsinstellingen, de haven, architectonische iconen en de grote hoeveelheid initiatieven van bijzondere mensen. Wij Rotterdammers hebben dat maar mooi voor elkaar gekregen. Op deze positieve, nieuwe energie bouwen wij verder.

Dat is nodig. Want hoe goed het ook gaat met de stad, er is nog ongelooflijk veel werk aan de winkel om te zorgen dat elke Rotterdammer een goed leven kan hebben en houden. Grote ontwikkelingen als klimaatverandering en robotisering zijn steeds minder een ver-van-mijn-bed-show en maken mensen onzeker. We weten dat het ons geld gaat kosten om van Rotterdam een duurzame en schone stad te maken, wat hoognodig is. Er gaan soorten werk verdwijnen, maar we zien nog niet wat ervoor in de plaats komt. Ondertussen wordt een huis kopen of huren in Rotterdam snel duurder en voor veel Rotterdammers te duur. Er is te veel werkloosheid, armoede, criminaliteit, laaggeletterdheid, intolerantie en discriminatie en veel Rotterdammers maken zich zorgen over de steeds hardere manier waarop we met elkaar omgaan. En lang niet alle Rotterdamse jongeren zien de toekomst voor zichzelf even positief in.

Geen van deze problemen is een natuurverschijnsel. Het zijn stuk voor stuk uitdagingen die we zelf aan kunnen pakken. En daar gaan we de komende jaren vol voor. We gaan er vol voor om van die grote veranderingen die nu bedreigingen lijken, kansen te maken. We gaan Rotterdam duurzaam maken op een manier die werk oplevert, juist ook voor de mensen die al te lang zonder zitten. We gaan meer huizen bouwen dan we ooit hebben gedaan, om te zorgen dat er voor alle Rotterdammers een betaalbaar huis blijft. We gaan een taaloffensief doen, om te zorgen dat op termijn iedereen in het Nederlands kan meepraten. En we gaan criminaliteit, discriminatie, armoede en intolerantie bestrijden, zodat we weer de ontspannen samenleving kunnen zijn waar we allemaal van dromen.

Om deze echte, positieve veranderingen voor elkaar te krijgen op al deze onderwerpen moeten we tegelijk heel ambitieus en bescheiden zijn. Ambitieuw, want op elk van de grote kwesties is niets minder dan een doorbraak het doel. En bescheiden, want dit soort doorbraken gaan we niet met de besluiten van een kleine meerderheid in de gemeenteraad voor elkaar krijgen. Daar is bredere samenwerking voor nodig. Binnen de gemeenteraad en met andere Rotterdammers, bedrijven, scholen, wetenschap, maatschappelijke organisaties, het havenbedrijf, culturele instellingen en iedereen die met ons mee wil werken. Wij zien het als onze taak om de stad te dienen, door deze samenwerking te leiden. Rotterdam kan daarbij van ons rekenen op nieuwe energie, een open vizier, hard werken, durf en heel veel hart voor de stad.

Met trots presenteren wij, de ploeg van VVD, D66, GroenLinks, PvdA, CDA en ChristenUnie-SGP, ons coalitieakkoord Nieuwe energie voor Rotterdam. Hierin staan onze plannen om al deze uitdagingen het hoofd te bieden en van Rotterdam samen een nog betere stad te maken. Voor nu en voor de toekomst, voor elke Rotterdammer.

Vincent Karremans

VVD

Said Kasmi

D66

Judith Bokhove

GroenLinks

Barbara Kathmann

PvdA

Sven de Langen

CDA

Tjalling Vonk

ChristenUnie-SGP

Inhoudsopgave

---

1. Energietransitie	6
2. Wonen in een wereldstad	9
3. Nieuwe economie	13
4. Iedereen doet mee	16
5. Een veiligere stad	20
6. Minder armoede	23
7. Vitale Rotterdammers	25
8. Onderwijs	29
9. Levendige stad	33
10. Financiën	37

Bijlage

Financiële onderbouwing

1. Energietransitie

Schone energie voor de toekomst

Een duurzaam, energiezuinig Rotterdam, met een betere luchtkwaliteit. Dát is wat wij voor ogen hebben. De klimaatopgaven uit het Akkoord van Parijs vragen om een forse energie- én economische transitie van stad en haven. Willen wij en onze kinderen prettig blijven wonen en leven dan vraagt dit flinke keuzes, maatregelen en investeringen.

Die keuzes zijn tegelijk kansen; deze transitie kan een vliegwiel zijn voor het ontwikkelen van nieuwe, duurzame bedrijven en het opknappen, verduurzamen en aardgasvrij maken van woningen en wijken. Verduurzaming en schonere lucht maken Rotterdam nog aantrekkelijker voor bewoners en bedrijven. En dat zorgt weer voor meer kansen en meer banen voor Rotterdammers, in allerlei sectoren en op allerlei niveaus.

Duurzame en betaalbare energie, schone lucht en het benutten van de economische kansen die de energietransitie biedt, daar gaan wij dan ook direct mee aan de slag. Met quick wins kunnen we snel resultaten boeken. Een échte verandering, realiseren we alleen door tegelijk te werken aan een lange termijn aanpak. En door een gezamenlijke aanpak, waarin alle belanghebbenden een rol spelen. Daar is dit het moment voor want Rotterdammers, bedrijven, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties, het havenbedrijf, het Rijk en andere politieke partijen, zien ook de noodzaak van het werken aan een duurzame toekomst. Samen smeden we sterke coalities om deze transitie ook echt voor én met Rotterdam voor elkaar krijgen. Daarin zal de gemeente de regierol moeten pakken. En een visie ontwikkelen op hoe de energie infrastructuur in Rotterdam eruit moet komen te zien, waarbij de uitgangspunten zijn betaalbaar, betrouwbaar, schoon en veilig voor iedereen. De rapporten *Roadmap Next Economy* (MRDH, 2016) en *Nieuwe energie voor Rotterdam* (DRIFT, 2018) zijn leidraden. Rotterdammers merken de ontwikkeling naar een duurzame stad in eigen straat, buurt en wijk. Maar bovendien leveren zij met aanbrengen van isolatie en zonnepanelen op hun huis, door afval te scheiden of een auto te delen een belangrijke bijdrage aan de nieuwe energie voor Rotterdam.

De totale investeringen voor de Rotterdamse energietransitie -voor bedrijven, overheid en andere partijen- lopen op tot bijna € 50 miljard tot 2050. Dat is een flink bedrag. Maar de urgentie is groot en om kansen te verzilveren en de energietransitie mogelijk te maken, moet Rotterdam nu beginnen. Daarom maken wij hier financiële middelen voor vrij, € 150 miljoen deze collegeperiode. Maar de transitie vraagt meer en hier hebben we onze partners keihard bij nodig. Door het opstellen van een gezamenlijk Rotterdams Energie- en klimaatakkoord, gebruik te maken van de rijksmiddelen voor de landelijke transitie en door de oprichting van een investeringsfonds, zullen wij deze collegeperiode met de transitie van start gaan.

Ambities voor Rotterdam in 2022

- Tijdens deze collegeperiode realiseren wij een CO₂-reductie van 440 – 640 kton door maatregelen in de gebouwde omgeving en op mobiliteit. En wij steunen de ambitie van het Havenbedrijf ten aanzien van de CO₂-reductie 2030. In 2030 voldoet Rotterdam aan de doelen van het Akkoord van Parijs met een reductie van CO₂-uitstoot van 49%.
- Tenminste 10.000 bestaande woningen zullen we (voorbereiden op het) aardgasvrij maken.
- In 2019 ligt er een Rotterdams Energie- en Klimaatakkoord, op basis van het landelijke akkoord, waarin overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties afspraken maken over het samen realiseren van een duurzame stad.

Wat we gaan doen

- Met een gezamenlijk Rotterdams Energie- en Klimaatakkoord realiseren corporaties, particuliere woningeigenaren, Vve's, energiebedrijven en andere partners, onder regie van de gemeente het volgende:
  - Tenminste 10.000 bestaande woningen zijn aardgasvrij gemaakt (of daarop voorbereid) en kostenefficiënt geïsoleerd / gerenoveerd. We bereiden de noodzakelijke versnelling daarop voor.
  - Alle nieuwbouwwoningen zijn aardgasvrij en optimaal geïsoleerd.
  - Er komt een samenhangende, duurzame gebiedsaanpak in Rotterdamse wijken, te beginnen bij Reyerdijk/Groot IJsselmonde, Pendrecht-Zuidoost, Rozenburg, Prinsenland-Lage Land-Oost, Bospolder-Tussendijken. Door regie te voeren en een aantal maatregelen en te versnellen, krijgen deze gebieden een duurzaamheids-impuls.
  - Ongeveer 15.000 woningen, waarvan circa 10.000 in de gebiedsaanpakken, worden deze collegeperiode verduurzaamd.
  - Uitgaande van de vraag, breiden we het aantal laadpalen en de infrastructuur die daarvoor nodig is uit om duurzaam rijden nog gemakkelijker en aantrekkelijker te maken.

- Met het Havenbedrijf en Haven Industrieel Complex maken we gezamenlijke afspraken over het realiseren van de energietransitie en de beste invulling daarvoor. De gemeente is hierin verbinder en aanjager om betrokken spelers bij elkaar te brengen.
- Er komt een investeringsfonds voor het nemen van innovatieve en energiebesparende maatregelen voor overheid, bedrijven en particulieren. Dit fonds kan gevuld worden met verkoopopbrengsten van Eneco. Mocht de verkoop uitgesteld worden of niet doorgaan dan zoeken wij naar andere financieringsmogelijkheden.
- We blijven investeren in schone lucht. We nemen een mix van maatregelen om dat te bereiken. De milieuzone wordt uitgefaseerd in twee stappen. Benzineauto's van vóór 1992 worden per direct weer toegelaten. Voor dieselauto's van vóór 2001 wordt de milieuzone op 1 januari 2020 opgeheven. De milieuzone voor vrachtverkeer in de binnenstad en op de 's-Gravendijkwal blijft van kracht.
- Gemeentelijk vastgoed zoals kantoren, scholen, sport- en recreatielocaties, gaan we verduurzamen. De panden bieden volop ruimte voor zonnepanelen voor het opwekken van schone energie, groene daken of slimme dakbedekking die lucht zuivert. Via een tender zoeken we naar partners om deze daken daarvoor optimaal te kunnen benutten.
- Gemeentelijke voertuigen worden op natuurlijk momenten vervangen door emissieloze opvolgers.
- Bewoners en ondernemers die in energiecoöperaties samenwerken aan duurzame energievoorzieningen faciliteren we bijvoorbeeld bij het maken van *businesscases*.

2. Wonen in een wereldstad

Fijn wonen en leven voor alle Rotterdammers

Fijn wonen en leven in Rotterdam begint bij een fijn huis in een prettige, groene buurt. Nieuwe of huidige bewoners moeten in onze stad een huis van hun wensen en mogelijkheden kunnen vinden. Dat lukt op dit moment niet goed. En daarom is “bouwen, bouwen en nog eens bouwen” het credo. Gelukkig kunnen we dat goed in Rotterdam. We bouwen kwalitatieve, duurzame en toekomstbestendige woningen, goed verdeeld over de wijken en buurten van de stad. En voor elke portemonnee, waarbij huizen voor de middeninkomens prioriteit hebben. Door de doorstroming op de woningmarkt te bevorderen en kantoren en winkels te transformeren tot woningen, kunnen ook meer mensen een fijne woonplek in Rotterdam vinden.

Bouwen en ontwikkelen in Rotterdam moet voor nu en voor de lange termijn. Wonen in Rotterdam wordt toekomstbestendiger en klimaatadaptiever. We anticiperen op ontwikkelingen op het gebied van klimaat en onze bevolkingssamenstelling. Mensen in allerlei levensfasen en met verschillende inkomens en woonwensen, moeten fijn kunnen wonen in Rotterdam. Vandaag, morgen en overmorgen. In de wijk kunnen Rotterdammers elkaar ontmoeten, sporten en recreëren. Daarom maken we de stad schoner, groener en veiliger.

Bereikbaarheid, van de stad en van voorzieningen in de stad, draagt bij aan fijn wonen en leven. En het is een belangrijke voorwaarde voor de economische groei en vernieuwing die we voor ogen hebben. Een derde stadsbrug verbetert de verbinding en bereikbaarheid tussen Noord en Zuid Rotterdam op lange termijn. Net zoals een metro-ringlijn van Kralingse Zoom, via Feyenoord City naar Zuidplein. Autoverkeer in de stad regelen we goed. En we stimuleren het gebruik van het openbaar vervoer en fiets.

Ambities voor Rotterdam in 2022

- Komende 4 jaar worden 18.000 woningen gebouwd.
- Met meer bomen en meer goed onderhouden struiken, gras en beplanting, wordt Rotterdam groener. We houden de straten schoon en willen Rotterdammers stimuleren meer afval te scheiden.
- Rotterdammers en bezoekers nemen vaker het openbaar vervoer of de fiets. De tevredenheid over de bereikbaarheid van de stad neemt toe.

Wat we gaan doen

Bouwen & wonen

- We zorgen dat de vraag op de Rotterdamse woningmarkt en het woningaanbod beter op elkaar aansluiten. Dat doen we onder meer door de bouw van 18.000 woningen deze collegeperiode, evenwichtig verspreid over de stad en voor alle Rotterdammers: 20% daarvan zijn sociale basiswoningen (huur & koop), 30% is middensegment, 30% hoger segment en 20% topsegment* (Zie tabel pagina 11).
- Er worden tot 2030 3.000 minder goedkope woningen gesloopt dan op basis van de Woonvisie was voorzien (12.000 in plaats van 15.000 woningen).
- Tot 2030 worden 5.000 goedkope woningen met een grondige opknopbeurt verbeterd en toegevoegd aan het € 640 – € 711 segment.
- Voor mensen met een middeninkomen, is het lastig om een passende woning te vinden. Deze groep moet tijdelijk in een lager segment (€ 640 – € 711) een huis kunnen huren. Het Rijk vragen wij experimenteeruimte om dit mogelijk te maken. Tegelijk maken we het mogelijk dat particuliere beleggers kunnen investeren in dit segment, zonder af te doen aan de taken van de woningcorporaties.
- We komen met een Actieplan voor het behoud en het uitbreiden van huurwoningen in het middensegment (€ 710 – € 1000).
- We starten met een pilot rondom coöperatieve woonvormen waarbij huurders gezamenlijk eigenaar zijn van de woning. Zo wordt er gekeken naar alternatieven voor het traditionele eigenaarschap of verhuur van woningen. In een wooncoöperatie zijn mensen directer betrokken bij beheer van hun woning en de leefomgeving.
- We onderzoeken of hulpverleners (brandweer, politie, zorg) en onderwijzers voorrang kunnen krijgen op de woningmarkt, zodat zij in Rotterdam (inclusief de kleine kernen) kunnen (blijven) wonen.
- Woonoverlast gaan we tegen door de Wet aanpak woonoverlast (initiatiefwet Tellegen) toe te passen. Deze wet maakt het mogelijk dat de burgemeester, zonder tussenkomst van de rechter, overlastgevers kan opleggen hun gedrag aan te passen.
- Er komt een integraal afwegingskader voor de toepassing van de artikelen 8, 9 en 10 van de Wet Bijzondere Maatregelen Grootstedelijke Problematiek ("Rotterdamwet") op straatniveau. Dit is uiterlijk in de zomer van 2018 gereed. We doen geen nieuwe aanvragen voor de toepassing van artikel 8 van de Rotterdamwet. Het huidige beleid gericht op het voorkomen van woonoverlast op grond van artikel 10 van de wet zetten we wel door.
- Corporaties hebben een wettelijke taakstelling voor het huisvesten van bijzondere doelgroepen en het huisvesten van woningzoekenden met een urgentieverklaring. Door de inkomenseis kunnen corporaties deze mensen niet huisvesten in de wijken op Zuid, met als gevolg grote druk op het corporatiebezit in andere delen van de stad. Daarom maken we het mogelijk dat corporaties in afwijking van artikel 8 hun woningzoekenden evenwichtig over de stad kunnen huisvesten.
- We gaan door met het ombouwen van leegstaande kantoren naar woningen. Deze collegeperiode wordt minimaal 180.000 vierkante meter getransformeerd.
- De versnelde afbouw van de gemeentelijke vastgoedportefeuille, zetten we voort. De maatschappelijke waarde en kwaliteit houden we daarbij goed in het oog.
- In hoogwaardig groen, wordt niet gebouwd.

- Met de komst van de Omgevingswet is het essentieel dat Rotterdam een voortrekkersrol neemt. We versnellen procedures zodat bouwinitiatieven sneller tot stand zullen komen. Het behoud van kwaliteit, duurzaamheid en bewonersparticipatie van bouwprojecten is daarbij een voorwaarde.
- Jong talent moet in Rotterdam kunnen komen wonen en blijven wonen. Samen met Universiteiten, Hogescholen en studentenhuysvesters, werken we aan het realiseren van 2000 extra studentenkamers, al dan niet in tijdelijke of mobiele varianten.
- Kwetsbare Rotterdammers, die begeleiding en zorg nodig hebben, wonen op een beschermde woonplek in de wijk.
- *Skaeve Huse*, als tijdelijke woonvorm voor mensen die door hun gedrag ernstige overlast in de woonwijken veroorzaken, zetten we voort en breiden we uit.
- We blijven, in samenwerking met het OM, misstanden rond kraken waarbij eigenaren en omwonenden gedupeerd worden, streng handhaven. Het doel is om zo snel mogelijk tot ontruiming over te gaan.

*specificatie van de segmenten
sociaal:
sociaal basis - huur < € 640 koop < € 180.000 en sociaal - huur € 640 - € 711 koop € 180.000 - € 220.000
middensegment:
huur € 711 - € 1.000 koop € 220.000 - € 265.000
hogere segment:
huur € 1.000 - € 1.300 koop € 265.000 - € 400.000
topsegment:
huur > € 1.300 koop > € 400.000
En middeninkomen is een belastbaar jaarinkomen tussen € 36.800 (toewijzingsgrens sociale huur) en € 55.000

Buitenruimte

- We zetten in op meer groen in plaats van steen. Dat maakt Rotterdam mooier en duurzamer en zorgt tegelijk voor wateropvang. Herbestrating is een van de manieren waarop we dat realiseren. In het kader van Operatie Steenbreek zorgen we samen met bewoners voor minder steen en meer groen in tuinen of op erven.
- Door het maken van slimme verbindingen tussen lokale groene plekken, verbetert de ecologische “groenblauwe-structuur”. Zo ontstaat er meer wateropvang en recreatie-natuur, binnen en buiten de stad.
- Goed functionerende gezinnen dragen bij aan de toekomst van de Rotterdamse samenleving. Daarom maken wij werk van een gezins- en kindvriendelijke woonomgeving.
- Op basis van onderzoek maken we een plan om in de toekomst meer op de rivieroever van de Maas te kunnen recreëren. De oevers van de Rotte maken we meer toegankelijk door groene plekken in te richten met bankjes en ligweiden en meer mogelijkheden voor recreatie.
- Met een inhaalslag zorgen we ervoor dat bruggen, wegen enzovoorts goed onderhouden zijn.
- We maken een Deltaplan (grond)Water om wateroverlast te lijf te gaan en te zorgen voor droge voeten en natte palen.
- Voor de inrichting, materiaalkeuze en onderhoud van wegen, groen en water gebruiken we zoveel mogelijke circulaire producten.

- Door in meer containers sensoren te plaatsen, halen we straks in heel Rotterdam op tijd, duurzaam en slim het afval op. Zo voorkomen we dat afval naast de containers komen te staan. We delen meer en strenger boetes uit als afval naast de containers wordt gezet. Bestaande camera's zetten we in voor de handhaving hierop. Daarnaast hanteren we het principe de vervuiler betaalt, door de afvalstoffenheffing te differentiëren naar huishoudens met 1, 2, of 3+ personen. Waarbij minima worden ontzien via de kwijtschelding.
- We onderzoeken hoe het scheiden van afval (financieel) aantrekkelijker wordt voor Rotterdammers. Op basis van de uitkomsten starten we een pilot om dit in de praktijk uit te proberen.

Mobiliteit & bereikbaarheid

- Het stadsbestuur neemt het besluit tot het laten bouwen van een derde stadsbrug.
- Voor eind 2020 maken we een plan voor de Metro-ringlijn op Zuid (Kralingse Zoom - Feyenoord City - Zuidplein).
- Om het gebruik van het openbaar vervoer en de fiets te stimuleren investeren we de komende jaren in voorzieningen voor fietsparkeren bij OV-knooppunten en stedelijke regionale fietsverbindingen. Slimmere verkeerslichten moeten zorgen voor een betere stedelijke verkeersregie en er wordt geïnvesteerd in uitbreiding van P&R-voorzieningen.
- Doorgaand en passerend verkeer, sturen we zoveel mogelijk over de ringwegen om de stad. Daarvoor maken we gebruik van slimme technologieën en een verkeerscirculatieplan. We monitoren het effect van minder binnenstedelijk verkeer op de luchtkwaliteit.
- In de wijken waar de parkeerdruk het hoogst is (Blijdorp, Bergpolder en de Provenierswijk) komen meer parkeerplaatsen en hoogwaardig groen.

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) is belangrijk voor de ontwikkeling van Rotterdam Zuid. Door wonen, buitenruimte, mobiliteit, onderwijs, werk, cultuur en veiligheid in samenhang aan te pakken, werken we aan verbetering van de focuswijken op Zuid. Dit vraagt om een langjarige inzet én samenwerken. Want alleen door gezamenlijke inzet van bewoners, corporaties, marktpartijen, zorg- en welzijnsinstellingen, gemeente, politie en justitie en maatschappelijke partners wordt Zuid beter.

We willen de focuswijken transformeren naar aantrekkelijke wijken voor een brede doelgroep. Dat vraagt meer verscheidenheid in het woningaanbod. Dat bereiken we soms door sloop, maar vaak door renovatie, samenvoegen en kluswoningen e.d. Meer dan in het verleden worden middelen ingezet op een breed pakket aan maatregelen om buitenruimte en bereikbaarheid te verbeteren en fysieke barrières te doorbreken.

Op Zuid willen we gemengde woonwijken, die ook aantrekkelijk zijn voor 'sociale stijgers' en nieuwe bewoners met midden- en hoge inkomens. Dit vraagt om een betere woonomgeving en aanbod van meer verschillende type woningen in verschillende prijsklassen. Daarnaast werken we aan betere buitenruimte en het ontwikkelen van de wijkeconomie (winkels, ruimte voor creatieve industrie). Net zoals de bereikbaarheid van Rotterdam Zuid. Marktinitiatieven die aansluiten bij de doelen van NPRZ krijgen de ruimte. Het Rijk is ook een belangrijke partner en stelt tot en met 2021 maximaal € 130 miljoen ter beschikking voor de pijlers van NPRZ, onder de voorwaarde dat er sprake is van cofinanciering van tenminste een gelijk bedrag.

3. Nieuwe economie

Meer groei, meer banen, meer ondernemen

Rotterdam is de stad van bouwen, werken, ondernemen. De groeiende economie heeft de afgelopen periode een mooie duw in de rug gegeven; de stad bruist en groeit. Er wordt weer volop gebouwd, we zien nieuwe winkels en horeca, er vestigen zich meer bedrijven in Rotterdam. Steeds meer toeristen uit binnen- en buitenland komen op bezoek om te verblijven en geld te besteden in Rotterdam.

Nog niet alle Rotterdammers profiteren van deze groei; de werkloosheid in Rotterdam daalde minder hard dan in andere grote steden. Bedrijven zoeken nu en in de toekomst nog meer vakmensen voor de techniek, de bouw, de zorg en het onderwijs. Die zijn er onvoldoende. Deze ontwikkelingen bieden volop kansen en die pakken we. Onze ambitie is dat de economische groei van Rotterdam structureel boven de landelijke groei uitkomt. En dat de werkloosheid sneller daalt dan in de rest van Nederland. Jeugdwerkloosheid heeft daarbij prioriteit.

Rotterdam wordt dé vestigingsplek voor IT-bedrijven en bedrijven met een focus op (groene) innovatie.

Ambities voor Rotterdam in 2022

- De economische groei in Rotterdam is structureel hoger dan de landelijke ontwikkeling.
- De werkgelegenheid in Rotterdam stijgt structureel boven landelijke gemiddelde.
- Het onderwijs en de arbeidsmarkt sluiten beter op elkaar aan.
- Er zijn minder Rotterdammers zonder startkwalificatie, dat vergroot de kans op een baan.

Wat we gaan doen

- We sluiten vóór eind 2018 een Rotterdams Leer-Werkakkoord met het praktijk-onderwijs, voortgezet onderwijs, hbo, mbo, het Havenbedrijf en het bedrijfsleven.
  - Samen zorgen we voor een trendbreuk door het ontwikkelen en uitvoeren van trajecten 'van bank naar werk' en 'van school naar werk'. 'Van werk naar werk' realiseert dit via onderwijs voor volwassenen.
  - Rotterdams jongeren gaan pas van school als zij een baan hebben. Zo belanden ze niet eerst in een uitkering. Met het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven spreken we af welke maatregelen nodig zijn om dat te realiseren.
  - De energietransitie van de woningvoorraad biedt grote kansen voor werkgelegenheid. Willen we conform de ambities van Parijs, Rotterdams woningen verduurzamen, dan hebben we op korte termijn goed geschoold personeel nodig. Ook hierover maken we afspraken binnen het Leer-Werkakkoord met o.a. corporaties en bouwbedrijven Nederland.
  - Rotterdammers die als gevolg van de energietransitie hun baan verliezen, krijgen een aanbod om zich om te scholen tot een ander, kansrijk vak.
  - We stimuleren bedrijven en instellingen extra werk te creëren voor kwetsbare Rotterdammers.
  - Vrijwilligerswerk is een goede springplank naar werk. We stimuleren bedrijven en organisaties dit mogelijk te maken, bijvoorbeeld via stageplekken.
- We stimuleren en faciliteren nieuw ondernemerschap en circulaire economie. De IT-sector, het MKB en (duurzame) bedrijven hebben daarbij onze prioriteit.
  - Het Merwe-Vierhavengebied, de plek voor de innovatieve maakindustrie, wordt verder ontwikkeld
  - De Gemeente Rotterdam faciliteert en ondersteunt de komst van een IT-Campus, met op termijn een dependance in Rotterdam Zuid waar iedereen, van jong tot oud, kan leren programmeren.
  - We richten Start-up Rotterdam op dat beginnende ondernemers (*start-ups & scale-ups*) stimuleert, adviseert en faciliteert.
  - Onze lobby om bedrijven in Rotterdam te krijgen met focus op de IT-sector en *Green Valley* (groene, duurzame bedrijven), verstevigen we.

- We werken een aantal maatregelen uit om de circulaire economie en duurzaam ondernemerschap beter te faciliteren. Van plastic tasjes, flesjes, verpakkingen en ander *single-use* afval willen we af, net zoals van fietswrakken, daarom stimuleren we digitale marktplaatsen van nuttig restafval.
- Het MKB is de grootste banenmotor. We stimuleren en ondersteunen MKB-ers bij hun transformatie naar de nieuwe economie. Zo zijn ze beter voorbereid bijvoorbeeld om aan passend personeel te komen. Voor deze aanpak sluiten we aan bij het landelijk programma Retailagenda van het ministerie van Economische Zaken & Klimaat en brancheorganisaties. Verder streeft Rotterdam een MKB-vriendelijke wijze van aanbesteden na.
- We organiseren Regelschrapessies met ondernemers.
- We maken mogelijk dat er meer ruimte komt voor werkmilieus voor kleine ondernemers en makers op buurt- en wijkniveau. Denk aan meubelmakers, fietsenmakers, verpakken van fruit, etc. Dat is goed voor de leefbaarheid van de wijken en een oplossing voor de leegstaande “plinten”.
- We hebben de intentie deze collegeperiode een definitief positief besluit te nemen over de Gebiedsontwikkeling Feyenoord City, binnen de door de raad gestelde voorwaarden (stadion, wonen, bedrijvigheid en werkgelegenheid voor Rotterdammers).
- We stimuleren een vitaal en gevarieerd winkelaanbod.
  - Rotterdam steunt de Tweede Kamer om de Drank- en Horecawet aan te passen en *blending* structureel mogelijk te maken.
  - Samen met ondernemers in een straat of gebied, werken we aan een lokale aanpak. Met minder regels en meer ruimte voor ondernemerschap.
  - We onderzoeken de mogelijkheden om de gemeentelijke bestemmingsplannen in te zetten voor een gevarieerd winkelaanbod (branchering).
  - Winkelpanden die leegstaan krijgen zo snel mogelijk een nieuwe huurder of worden getransformeerd tot woning of bedrijfsruimte.
  - Door strenge controle worden zaken die dekmantel zijn voor witwassen of andere illegale activiteiten, ontmanteld.
- Rotterdam heeft samen met Groningen het *Global Centre of Excellence on Climate Adaptation* binnengehaald. Dit mondiale klimaatcentrum helpt landen en organisaties beter in te spelen op klimaatveranderingen. Dit instituut vinden wij een aanwinst voor de stad.

4. Iedereen doet mee

Eerlijke kansen en vrijheid, taal, werk, emancipatie en integratie

---

Rotterdam is een wereldstad. Wij vinden dat in Rotterdam je afkomst, huidskleur, seksualiteit of levensovertuiging er niet toe doen voor je kansen in het leven. Om dat voor elkaar te krijgen, te zorgen dat iedereen meedoet én respectvol met anderen omgaat, is er wel wat werk aan de winkel. We gaan de tegenstellingen in onze samenleving overwinnen en we werken aan nieuwe verbondenheid. Want hoe verschillend we ook zijn, we delen allemaal één heel belangrijk gevoel: Rotterdam is ons thuis. We zijn allemaal Rotterdammers. Met iedereen die voor Rotterdam kiest, kunnen we van onze diversiteit, die nu nog te vaak schuurt, echt een kracht maken.

Dat begint ermee dat iedereen naar vermogen meedoet en dat we allemaal in het Nederlands met elkaar kunnen praten. We zetten in op het doorbreken van de structureel veel te hoge werkloosheid in onze stad. Taal vergroot kansen op werk en op zelfstandigheid, zo komen meer Rotterdammers blijvend uit de bijstand. Ook is de taal kunnen spreken, lezen en schrijven cruciaal om mee te kunnen doen in onze samenleving en om het gevoel te hebben erbij te horen. Daarom openen we een taaloffensief om de 100.000 laaggeletterden in Rotterdam daarbij te helpen.

Met alle mensen die meedoen en de taal spreken gaan we werken aan een ontspannen samenleving, met de Nederlandse waarden waaronder vrijheid en gelijkwaardigheid als fundament. Alle vormen van intolerantie pakken we eensgezind en stevig aan. Discriminatie, of dat nu op de werkvloer, op straat of op de woningmarkt is, kan niet. En haatpredikers die onze fundamentele waarden ondermijnen net zo min. Rotterdammers die een onveilige gemeenschap ontvluchten of die proberen te veranderen, gaan we met alle mogelijke middelen ondersteunen. Intolerant gedrag in de publieke ruimte moet in onze stad heel snel tot het verleden behoren. Zodat iedereen meewerkt aan een open, vrije samenleving waaraan iedereen naar vermogen een bijdrage levert.

Ambities voor Rotterdam in 2022

- Discriminatie is niet acceptabel en pakken we effectief aan.
- De intolerantie in de Rotterdamse samenleving neemt fors af.
- Het aantal laaggeletterden moet flink omlaag; wij zorgen voor een trendbreuk.
- In onze stad heeft iedereen eerlijke kansen op werk.
- Meer Rotterdammers gaan blijvend uit de bijstand. Ons doel is een structurele daling van 8.000 bijstandsuitkeringen (van 38.000 naar 30.000 in 2022).
- Rotterdam is een wereldstad. Wij stellen ons ten doel dat afkomst, huidskleur, seksualiteit of levensovertuiging er niet toe horen te doen voor de kansen in het leven.
- We willen dat in 2022 de LHBTI(+)-acceptatie in de stad aantoonbaar en maximaal is verbeterd. We stellen hiertoe een plan op en nemen passende maatregelen.

Wat we gaan doen

Taaloffensief voor nieuwkomers en Rotterdammers

- We ontwikkelen een aanpak om laaggeletterdheid aan te pakken en te zorgen dat meer Rotterdammers Nederlands spreken.
- Onder met name oudere Rotterdammers is er een aanzienlijk deel dat niet of nauwelijks met de computer overweg kan en daarom niet volledig mee kan doen. Wij zetten in op een toegankelijk computervaardighedenaanbod.
- Het leren van de taal koppelen we aan andere activiteiten zoals werk, zorg, onderwijs en sport.
- Wie verwijtbaar de taal niet leert, krijgt minder bijstand. We handhaven de taaleis van de Participatiewet.

Rotterdammers blijvend uit de bijstand

- Met meer maatwerk en passende bejegening, stromen meer Rotterdammers blijvend uit de bijstand.
- We houden vast aan de tegenprestatie die mensen leveren voor hun bijstandsuitkering.
- In deze collegeperiode zetten we de 3.000 rechtmatigheidsonderzoeken bijstand per jaar door, pakken we misbruik van uitkeringsgeld aan en vorderen we belastinggeld terug.
- Met extra inzet helpen we statushouders aan werk of helpen we hen om zich daar op voor te bereiden.
- De inkoopvoorwaarden van de gemeente scherpen we aan op de inzet van flex-werk voor het uitvoeren van opdrachten.
- Voor bijstandsgerechtigden van 65 jaar en ouder vragen we toestemming bij het Rijk voor vrijstelling van de sollicitatieplicht, eventueel als experiment op basis van de Participatiewet.

Integratie, anti-discriminatie & anti-intolerantie

- We voeren maatschappelijke begeleiding voor gezinsmigranten in.
- Iedereen die onder de inburgeringsplicht valt, neemt deel aan de taal- en inburgeringstrajecten.
- De gemeente voert de regie bij inburgering en controleert de kwaliteit van taalbieders. We begeleiden statushouders zo snel mogelijk naar werk. Vanaf dag 1 krijgen zij intensieve taalcurssussen en in overleg met ROC's breiden we de mogelijkheden voor (bij)scholing uit. Samen met ROC's proberen we onbedoelde financiële drempels bij opleiding op te lossen.
- Tijdens het inburgeringsproces stimuleren we dat deelnemers mee doen in de stad, bijvoorbeeld door vormen van vrijwilligerswerk of duale trajecten (combinaties van inburgering en werk of scholing). Rotterdammers kunnen aan de begeleiding een bijdrage leveren, bijvoorbeeld door gidsgezinnen te koppelen aan nieuwkomers. Er komt meer aandacht voor de specifieke problematiek bij de overgang van 18- naar 18+.
- Op het gebied van inburgering werken onderwijs, werkgevers, vrijwilligersorganisaties, taalaanbieders en de gemeente intensief samen. De gemeente heeft hierbij een regierol. We besteden extra aandacht aan de emancipatie van kwetsbare groepen onder de statushouders, zoals christenen of lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en intersekse personen (LHBTI+-ers) en alleenstaande minderjarige vreemdelingen.

- In Rotterdam voldoen we aan de taakstelling voor het huisvesten van statushouders. Huisvesten boven de taakstelling doen we niet.
- Rotterdam biedt –anders dan Amsterdam- uitgeprocedeerde asielzoekers sobere opvang, binnen de wettelijke kaders, tot ze met het oog op terugkeer kunnen uitstromen naar een van de Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen.
- Ook in de opvang zijn er kwetsbare groepen. Zij lopen het risico slachtoffer te worden van discriminerende pesterijen, bedreigingen en geweld. Dat is onacceptabel. We treden hard op tegen de daders en bieden slachtoffers een veilig (tijdelijk) onderkomen. Daarom creëert de gemeente, in samenwerking met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers en met (LHBTI+)belangenorganisaties, crisisopvangplekken voor LHBTI(+)-vluchtelingen.
- We werken aan meer bewustzijn op het gebied van arbeidsmarktdiscriminatie. Dit doen we onder andere via het Rotterdamse Platform Arbeidsmarktdiscriminatie. De gemeente doet geen zaken met discriminerende werkgevers. Met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gaan we in gesprek over het uitvoeren van een (mede door het Rijk gefinancierd) experiment. Hierin zoeken werkgevers, onderwijsinstellingen en de gemeente naar effectieve manieren om kwetsbare jongeren met een migratieachtergrond richting werk te begeleiden.
- Discriminatie op de woningmarkt brengen we in kaart en pakken we aan, bijvoorbeeld met praktijktesten d.m.v. *mystery guests*.
- Meer mensen zijn bereid om melding maken van discriminatie, daar werken wij samen met Idem en Radar aan.
- De gemeente treedt op tegen intolerant en normoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte en ondersteunt professionals als zij met zulk gedrag worden geconfronteerd. In Rotterdam streven we naar een zodanig veilig en vrij schoolklimaat, dat de intolerantie van de één nooit de vrijheid van de ander inperkt.
- Bemoediging van niet-EU-landen met Rotterdammers die leidt tot spanningen in onze stad wordt aan banden gelegd. Rotterdam treedt in overleg met het Rijk om te voorkomen dat in onze stad buitenlandse verkiezingen worden gehouden als die zulke spanningen tot gevolg hebben. Het organiseren van verkiezingsbijeenkomsten door buitenlandse politieke partijen die leiden tot spanningen worden eveneens actief tegengewerkt. Indien aan de orde worden er geen vergunningen voor verleend.
- Vrijheid van meningsuiting is een groot goed. En iedereen moet zich houden aan de wet. De burgemeester handhaaft op openbare orde en zet via persoonsgerichte aanpakken in op mensen die een gevaar vormen voor onze openbare orde. Dit is ook van belang met het oog op het tegengaan van radicalisering. De burgemeester treedt waar nodig in contact met de minister van Justitie en Veiligheid over aanvullende maatregelen, zoals een gebiedsverbod. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij mensen, zoals haatpredikers, die een gevaar vormen. Aan organisaties die het verkondigen van opruiende, haatzaaiende en intolerante boodschappen faciliteren, stoppen we als daar sprake van is de subsidies.
- Wij zetten in op meer transparantie en een duidelijker kader met betrekking tot buitenlandse financiering van instellingen en organisaties in onze stad (binnen de kaders van het Rijk) en de naleving daarvan. Geloofsgenootschappen stimuleren wij de ANBI-status aan te vragen.

- De gemeente schenkt extra aandacht aan LHBTBI(+)-ers omdat dit een kwetsbare groep in de samenleving is. Het gaat om het bevorderen van voorlichting op scholen in samenwerking met de belangenbehartigende organisaties, om maatregelen om het aantal zelfdodingen en pogingen tot zelfdoding te verminderen onder andere door gespecialiseerde hulpverlening voor jongeren met psychische klachten, om actieve bijstand indien sprake is van intolerantie. De aanpak straatintimidatie van LHBTBI(+)-ers wordt geëvalueerd en geoptimaliseerd. En als dat mogelijk is, gekoppeld aan het Centrum voor Seksueel Geweld of een andere hulpverleningsinstelling waardoor slachtoffers hulp en begeleiding wordt geboden. Met name door de Stop-app komen hotspots in beeld, zodat de pakkans wordt vergroot en beter tegen daders kan worden opgetreden.
- Om meer kennis van en aandacht voor verschillende wereldreligies en culturen te ontwikkelen, maken we afspraken met het onderwijs.
- We stimuleren het naleven van de gemeenschappelijke waarden uit de Nederlandse Grondwet. Dit doen we onder andere door burgerschapsvorming en -ontwikkeling op scholen.
- In Rotterdam zijn allen gelijkwaardig en worden allen gelijk behandeld. Bij doelgroepen van emancipatiebeleid/achterstandsgroepen wordt niet meer getolereerd dan bij anderen. Voor iedereen gelden dezelfde regels in dezelfde mate
- We werken aan meer veiligheid, voorlichting en zichtbaarheid van LHBTBI(+)-ers, zoals verwoord in het Roze Stembusakkoord.
- Samen met organisaties in de stad, ontwikkelen we een nieuwe emancipatie-agenda. Op deze agenda staan anti-discriminatie, emancipatie, diversiteit, homo- en vrouwenemancipatie.
- We onderzoeken de mogelijkheid om Rotterdammers zelf te laten bepalen op welke (feest)dagen ze hun bezoek gratis kunnen laten parkeren (bezoekersparkeren).
- We zoeken naar mogelijkheden voor een Islamitische begraafplaats en om uitvaartrituelen van bijvoorbeeld de Hindoestaanse gemeenschap structureel mogelijk te maken, want als we verwachten dat iedereen vanaf het eerste begin meedoet in onze Rotterdamse samenleving is het niet meer dan logisch dat je ook hier je laatste rustplaats kan vinden.
- De aanpak om de kloof tussen politie en jongeren te overbruggen, zetten we voort. Bijvoorbeeld door een versterkte rol van de wijkagent en projecten als (jong) burgerblauw.
- De gemeente zet haar werving & selectie breed in, zodat het personeelsbestand een goede afspiegeling is van de Rotterdamse samenleving.

5. Een veiligere stad

Meer veiligheid in de wijk, op straat en online.

Iedere Rotterdammer moet zich veilig voelen en zich vrij kunnen bewegen; dat is het grondbeginsel in onze stad. Helaas voelen mensen zich op momenten en plekken nog onveilig. De gemeente heeft een belangrijke taak in het zorgen voor een veilige leefomgeving.

Onze ambitie is dan ook dat er in Rotterdam alleen nog maar veilige wijken zijn. We zijn op de goede weg: de veiligheidsindex steeg van 100 (2014) naar 108 (2018), die trend willen we doorzetten. Tegelijkertijd hebben we te maken met nieuwe vormen van misdaad, zoals ondermijnende- en cybercriminaliteit en toenemende drugsgerelateerde criminaliteit.

Kwetsbare wijken, waar criminaliteit en overlast voor problemen zorgen, kunnen rekenen op een gerichte aanpak. We willen veilige straten en waar die veiligheid onder druk staat, zetten we camera's, een verbod op samenscholen en/of preventief fouilleren in. Criminaliteit, huiselijk geweld, straatintimidatie pakken we samen met onze partners, zoals politie, justitie en bewoners, aan.

Ambities voor Rotterdam in 2022

- Samen met onze partners, bewoners en ondernemers werken wij aan het minimaal handhaven van het huidige veiligheidsniveau en versterking waar het nodig is. De inzet is op het gebied van veiligheid, sociaal en fysiek.
- De aanpak van drugsgerelateerde en ondermijnende criminaliteit intensiveren we.
- Het aantal *high impact crimes* (overvallen, straatroven), zedendelicten en gevallen van huiselijk geweld daalt en toename sociale veiligheid en verkeersveiligheid.
- We helpen Rotterdammers en Rotterdamse bedrijven hun weerbaarheid tegen digitale criminaliteit te versterken.

Wat we gaan doen

- We intensiveren de aanpak van drugs gerelateerde en ondermijnende criminaliteit, met name in de Spaanse Polder en de focuswijken op Zuid. De aanpak Onverklaarbaar verkregen vermogen (VIGOR) zetten we voort.
- We stellen een extra Stadsmarinier aan voor stadsbrede aanpak ondermijning.
- Kwetsbare wijken, zoals focuswijken op zuid en Bospolder-Tussendijken, kunnen rekenen op een gerichte aanpak voor meer veiligheid. We zetten een familie- en gezinsgerichte aanpak in. Veiligheid op straat vergroten we door het voortzetten van de aanpak van straatintimidatie en het samenscholingsverbod. Het cameratoezicht - op vaste plekken en mobiel - breiden we uit.

- De mogelijkheid om preventief te fouilleren blijft bestaan.
- We luiden bij de minister de noodklok en gaan stevig lobbyen voor 500 meer politieagenten in de Rotterdamse straten.
- Radicalisering en polarisatie dringen we terug. Preventie en signalering en een persoonsgerichte aanpak zijn daarin belangrijke instrumenten.
- De inzet van surveillanten in het openbaar vervoer op risico momenten en in de avonden, zetten we voort.
- Bij de politie dringen wij er op aan dat de wijkagent voor 90 procent in de eigen buurt wordt ingezet.
- Bij het Rijk agenderen we dat -waar mogelijk- in beslag genomen goederen en middelen ten goede kunnen komen aan de wijk.

- Hulpverleners en handhavers moeten hun werk veilig kunnen doen en verdienen bescherming. Na een pilot in 2016 met *bodycams* bij handhavers van Stadsbeheer, wordt deze vanaf 2018 in uitgebreidere vorm voortgezet. Na de positieve uitkomsten van deze pilot, neemt het college een positief besluit over het gebruik van *bodycams* door handhavers.
- We voeren een lobby richting het Rijk om te zorgen dat gemeentelijke handhavers meer bevoegdheden krijgen en flexibeler ingezet moeten worden, zodat de politie zich zoveel mogelijk kan richten op de aanpak van (zware) criminaliteit. De insteek hierbij is: wat de gemeente zelf kan, doen we zelf.
- De OV-surveillanten krijgen een zelfverdedigingscursus aangeboden.

- Om mensenhandel en uitbuiting in de (illegale) prostitutie uit te bannen, wordt de huidige prostitutie- en mensenhandel (incl. arbeids- en criminele uitbuiting) aanpak voortgezet met extra nadruk op online aanbieders om samen met opsporingsinstanties en andere toezichthouders hier effectief tegen op te kunnen treden. Hierbij wordt o.a. nadrukkelijk aandacht besteed aan uitbuiting van minderjarigen en jongensprostitutie.
- We zorgen dat Rotterdammers en Rotterdamse bedrijven weerbaar zijn tegen digitale criminaliteit. Onze focus daarbij ligt daarbij op de haven, met het Havenbedrijf en Deltalinqs als onze partners. Om onze informatiepositie te verbeteren, ontwikkelen we een Rotterdams cyberbeeld. We zetten in op het bestrijden van nieuwe vormen van cybercriminaliteit en door voorlichting maken we Rotterdammers en ondernemers bewust van digitale risico's.
- Voor bewoners maken we het makkelijker om zich actief in te zetten voor veiligheidspreventie in hun eigen buurt. Bijvoorbeeld met behulp van WhatsApp groepen, Buurtpreventie apps en gebruik Burgernet. Ook ondersteunen wij Buurtpreventieteams.
- Participatieprojecten en de inzet van Rotterdammers die een tegenprestatie leveren voor hun bijstandsuitkering voor een veiligere wijk, stimuleren wij. De focuswijken hebben daarbij prioriteit.
- We zetten het huidige beleid voort op gebied van aanpak verkeersonveilige *black spots*. Bewoners vragen we om een top drie van onveilige plekken in hun wijk op te stellen.
- We zetten het beleid voort, om de ouders te betrekken bij jongeren die zich structureel misdragen.
- Straatintimidatie tolereren we niet en pakken we aan. De aanpak straatintimidatie van vrouwen en LHBTI(+)-ers wordt geëvalueerd en geoptimaliseerd. En als dat mogelijk is, gekoppeld aan het Centrum voor Seksueel Geweld of een andere hulpverleningsinstelling waardoor slachtoffers hulp en begeleiding wordt geboden. Met name door de Stop-app komen hotspots in beeld, zodat de pakkans wordt vergroot en beter tegen daders kan worden opgetreden.
- De aanpak om zoveel mogelijk woningen inbraakveilig te maken en van veilig hang- en sluitwerk te voorzien, zetten we voort.
- We steunen ondernemers bij het verkrijgen van het Keurmerk Veilig Ondernemen.
- Het aantal coffeeshops wordt deze periode gemaximeerd op 40. Overlastgevende coffeeshops worden zo snel mogelijk gesloten. Eventuele nieuwe coffeeshops worden alleen aan de rand van de stad toegestaan.
- We maken ons, naar aanleiding van een aantal incidenten, zorgen over shishalounges. Ons voornemen is om een grens te stellen aan het aantal shishalounges in de stad.

6. Minder armoede

Kansen voor kinderen en een Deltaplan schulden

Minder armoede en schulden bij Rotterdamse gezinnen, met speciale aandacht voor kinderen, jongeren en voor ouderen, dat is wat er nodig is. Armoede en schulden, door welke oorzaak dan ook, geven zorgen en stress en ze maken dat mensen buiten spel komen te staan. Vooral kinderen lijden hieronder want armoede en schulden staan hun ontwikkeling op school, fysiek en sociaal emotioneel in de weg. In Rotterdam leeft 1 op de 4 kinderen in armoede. Onze ambitie is dat minder mensen en gezinnen in armoede leven en schulden hebben. Wij gaan voor méér kansengelijkheid, minder risico om in armoede terecht te komen en meer kansen voor Rotterdammers om uit armoede te komen. Schuldproblematiek oplossen is daarbij onze topprioriteit. Daarom maken we een Deltaplan met acties die Rotterdammers helpen bij het voorkomen en aanpakken van beginnende en problematische schulden.

Ambities voor Rotterdam in 2022

- Het aantal Rotterdammers met problematische schulden moet omlaag.
- Het aantal huishoudens dat in langdurige armoede leeft moet omlaag.
- Kinderen die in armoede leven, moeten meer mogelijkheden krijgen om mee te doen met sport, cultuur uitjes of andere activiteiten.

Wat we gaan doen

- Het zomerakkoord armoede (2017) zetten we voort na 2018. Dat betekent dat Rotterdammers met alleen AOW een jaarlijks tegoed van € 375 ontvangen. Het tegoed voor kinderen van 4 tot 12 jaar blijft € 275 en voor kinderen van 12 tot 18 € 400. Deze tegoeden worden via de Rotterdampas besteed.
- Voor Rotterdammers die langdurig (12 maanden of langer) een laag inkomen hebben, continueren we de individuele inkomenstoeslag (€ 120 per jaar).
- Rotterdammers met een minimum inkomen, kunnen rekenen op een kwijtschelding van afvalstoffenheffing van 75%. AOW'ers met een minimum inkomen krijgen volledige kwijtschelding.

- Hoge energielasten drukken zwaar op het besteedbaar inkomen van minima. We willen de verduurzamingsslag ook toegankelijk voor minima maken zodat zij ook profiteren van het bij-effect van een lagere energierekening.
- Met een Deltaplan schulden maken we een effectieve en samenhangende aanpak van de schuldproblematiek. Onderdeel van dit plan zijn:
  - Een intensieve gezinsaanpak armoede en schulden.
  - Het eenvoudiger en overzichtelijker maken van hulp bij schulden, ook voor betrokken vrijwilligers en professionals.
  - Dat Rotterdammers met financiële problemen of kleine schulden krijgen, bijvoorbeeld na signalen van de huisarts of het wijkteam, eerder en actief hulp bij de aanpak daarvan. Zo voorkomen we dat beginnende geldproblemen uit de hand lopen.
  - Meer aandacht voor omgaan met geld en het voorkomen van schulden op scholen.
  - Een intensieve aanpak armoede en schulden met meer tijd om mensen met een verstandelijke beperking en laaggeletterden te begeleiden bij het voorkomen en oplossen van schulden.
  - Ook ondernemers worden actief benaderd om hun schulden aan te pakken, zodat er minder faillissementen komen.
  - In de wijkteams is onvoldoende aandacht voor financiële problemen, terwijl 80% van de casuïstiek armoedegerelateerd is. Hierdoor komen mensen te snel in schuldbewind. Samen met hogescholen en mbo wordt een leerwerkbedrijf opgericht die (toekomstige) docenten en studenten inzet om de wijkteams te verlichten. Daarnaast komt er een trainingsprogramma om de professionals in de wijkteams hierop te scholen.
  - In bepaalde postcodegebieden komen er veel vaker schulden voor dan in andere gebieden. Er zijn steeds meer technische mogelijkheden om deze mensen te bereiken. De gemeente start een tegenaanpak om deze mensen te bereiken.
  - Rotterdam gaat onderzoeken hoe ze samen met het bedrijfsleven een pilot 'vaste lasten pakket' kunnen doen. In dit pakket werken overheid en bedrijfsleven samen om de vaste lasten van mensen met schulden die dreigen uit huis gezet te worden of afgesloten te worden, te betalen en schulden sneller te regelen.
- Een Rotterdams perspectieffonds helpt Rotterdammers versneld uit de schulden te komen als zij werken aan het halen van een diploma, aan het werk gaan of op een goede bijdrage aan de samenleving te leveren.
- We zetten specifieke wijkaanpak voor Schiebroek Zuid en Oud Crooswijk waarin de fysieke, economische en sociale problemen samen met de bewoners worden aangepakt voort.

7. Vitale Rotterdammers

Nu en in de toekomst een gezonde stad

Alle Rotterdammers zijn volwaardige en actieve burgers. Ook als zij, al dan niet tijdelijk, het moeilijk hebben omdat ze ziek zijn, problemen of een beperking hebben of door ouderdom gebreken krijgen. Een steuntje in de rug moet er dan zijn. In onze zorg staan kwaliteit en de zorgvraag centraal, in plaats van formulieren, regels en organisaties. Wij zijn trotse koploper bij de invulling van het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een beperking.

Steeds meer Rotterdammers doen een beroep op de gemeentelijk zorg. Wij staan voor de opgave om deze zorg betaalbaar en toegankelijk te houden voor iedereen. Om deze ondersteuning te kunnen blijven bieden, moeten we maatregelen nemen. Om in 2022 weer binnen het budget dat Rotterdam van het Rijk krijgt te komen, zetten we beleid van het vorige college met een intensief maatregelenpakket door. Indexatie van de tarieven in de Wmo is weer mogelijk wanneer de maatregelen om de meerkosten te bedwingen succesvol zijn. Door de invoering van het abonnementstarief door het Rijk, wordt stapeling van eigen bijdragen in de Wmo tegen gegaan. Toch blijven zorgkosten voor chronisch zieken en gehandicapten relatief hoger. De tegemoetkoming voor meerkosten blijft bestaan door een korting op de Rotterdampolis via de bijzondere bijstand. Binnen de welzijnsbudgetten maken we scherpe keuzes.

Liefdevolle zorg zoals familieleden, vrienden of buren elkaar geven, kan de gemeente niet bieden. Een kop soep voor de buurman met griep, een klusje in huis bij een vriendin die herstellende is van een operatie of gewoon een praatje pot om de zinnen te verzetten, zijn voor veel Rotterdammers een dagelijks medicijn. Sportverenigingen, religieuze- en levensbeschouwelijke organisaties, maatschappelijke partners en sinds kort ook innovatieve zorgcoöperaties vervullen hier een essentiële en verbindende rol in. Dat stimuleren wij want in Rotterdam kijken mensen naar elkaar om.

Wij vertrouwen in de kracht van het individu en zien dat heel veel Rotterdammers hun zaken zelf regelen. Als iemand zichzelf niet kan redden, moet de overheid goede zorg bieden. Voor Rotterdammers die meer nodig hebben om zelfstandig en gezond te leven, zijn er de wijkteams. Soms zijn problemen te ingewikkeld of de zorg te intensief voor het wijkteam. Of is er wat hulp nodig om te voorkomen dat mantelzorgers overbelast raken. Dan zijn er experts die specialistische hulp kunnen bieden. Als zij goed samenwerken, kan de Rotterdammer op vakwerk rekenen.

Natuurlijk kijken wij ook vooruit. Het aantal 65+'ers groeit de komende periode gestaag. In 2035 is zelfs 1 op 5 Rotterdam ouder dan 65 jaar. Er is steeds meer maatschappelijke aandacht voor mensen met verward gedrag. En technologie biedt kansen voor innovaties in de zorg. Deze ontwikkelingen hebben wij natuurlijk op het netvlies. Voor wat betreft de toekomst, zetten wij ook in op preventie. Mensen die gezond leven, zitten beter in hun vel en doen minder beroep op zorg. Door bewegen, gezond eten en stoppen met roken te stimuleren, werken we aan een gezonde stad en zetten we in op terugdringen van zorgkosten.

Ambities voor Rotterdam in 2022

- Het aantal geschikte woningen en nieuwe woningen voor ouderen en mensen met een beperking neemt toe.
- De eenzaamheid in de stad daalt.
- Het aantal overbelaste mantelzorgers neemt af.
- De cliënttevredenheid over de wijkteams en gemeentelijke zorg blijft minimaal op hetzelfde niveau.

Wat we gaan doen

Zorg & Welzijn

- Wij ontwikkelen een Masterplan ouderen met aandacht voor de thema's wonen, eenzaamheid, vitaliteit, dementie, veiligheid en digitale vaardigheid.
- Zonder handen geen zorg. Rotterdam werkt stevig samen met De Rotterdamse Zorg (DRZ) om oplopende personeelstekorten in de zorg tegen te gaan. Naast de externe financiers investeert de gemeente jaarlijks een half miljoen in de Regionale Aanpak Arbeidsmarkt Tekorten (RAAT).
- Wij pakken overbodige regelgeving en administratie aan door samen met professionals schrapessies te organiseren.
- De Rotterdamse collectieve zorgverzekering (Rotterdampolis) voor minima wordt uitgebreid met een specifiek aanbod voor de doelgroepen chronisch zieken en ouderen. We onderzoeken de haalbaarheid van brede toegankelijkheid van de polis voor alle Rotterdammers.
- Chronisch zieken en gehandicapten met een inkomen tot 130% van het minimum, krijgen per 2019 een korting op de Rotterdampolis (een Tegemoetkoming Meerkosten Zorg) via de bijzondere bijstand.
- Samen met het Erasmus Medisch Centrum en andere kennisinstellingen zetten we een praktisch en onderbouwde werkwijze 'Dementie in de wijk' op.
- Rotterdam blijft vooroplopen bij de bestrijding van eenzaamheid. De 75+ huisbezoeken optimaliseren we op basis van geleerde lessen. Ook veiligheid onder ouderen blijft een speerpunt. Rotterdammers helpen elkaar: vitale ouderen met een goed netwerk in de wijk, helpen bij het voorkomen van eenzaamheid onder leeftijdsgenoten.

- Samen met onze partners stellen we het Langer thuis-akkoord op. Doel is te komen tot voldoende, geschikte en nieuwe woonvormen voor ouderen en mensen met een beperking. Belangrijk hierin zijn innovatieve woonzorgcombinaties die prettig langer thuis wonen mogelijk maken. Hierbij houden we nadrukkelijk rekening met roze ouderen en culturele achtergronden.
- Samen met organisaties van binnen en buiten de zorg organiseren we een tweejaarlijks innovatieplatform voor de zorg. Hierin krijgen vernieuwende voorstellen die de kwaliteit verbeteren en de zorgkosten beheersbaar houden een plek. In het bijzonder zorgen we met de Rotterdamse E-health Agenda dat innovatieve technologie wordt ingezet.
- Fitfestivals 55+ bieden preventieve gezondheidschecks en advies op maat, om zo lang mogelijk vitaal te blijven. Gezondheidspartners in de wijken, organiseren deze festivals in heel Rotterdam.
- Samen met de landelijke huisartsverenigingen wordt een pilot Welzijn op recept gestart. Rotterdam kiest voor een lange contractduur met zorgaanbieder. Bij een volgende inkoop zorgen we voor voldoende mogelijkheden om kleine aanbieders of bewoners initiatieven (*right to co-operate*) te laten deelnemen.
- Aanbesteden moet bijdragen aan bij goede, toegankelijke zorg. Daarom vindt de gemeente dat aanbestedingen vlot moeten verlopen. En ondersteunen we het Europese traject gevoerd vanuit het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport om meer ruimte te zoeken binnen de aanbestedingskaders.
- Mantelzorgers en vrijwilligers zijn onmisbaar. Soms hebben zij wat extra ondersteuning nodig. Daarvoor biedt Rotterdam een pakket aan voorzieningen dat sinds begin 2018 is uitgebreid. Samen met mantelzorgers en partners (verenigingen, bedrijven, religieuze- en levensbeschouwelijke organisaties en andere partners) stellen we een vervolgaanpak op waar nadrukkelijk aandacht is voor een nieuwe generatie jonge vrijwilligers, mantelzorgers, ervaringsdeskundigen. Net zoals voldoende respijtmogelijkheden.
- Met een vervolg op het onderzoek *Tel uw zegeningen* brengen we de impact van vrijwilligerswerk door religieuze- en levensbeschouwelijke organisaties in de stad in kaart.
- Het uitgangspunt is dat alle zorguitgaven worden gedaan binnen het budget dat Rotterdam krijgt van het Rijk en dit in 2022 te bereiken. Naast de huidige maatregelen in de Wmo, starten we ook in de jeugdhulp een maatregelenpakket. Onze randvoorwaarden, geen her-indicering vanuit financieel perspectief en zorg voor iedereen die dat nodig heeft, blijven overeind. Indien de rijksmiddelen onvoldoende blijken om hierin te voorzien, brengen we in samenwerking met zorgaanbieders goed beargumenteerd en onderbouwd op tafel wat een reële bekostiging door het Rijk zou moeten zijn.
- De Wijkteammedewerkers kennen de praktijk van zorg en welzijn van de Rotterdammers. We investeren verder in het professionaliseren van de wijkteams. De samenwerking met het wijknetwerk en overige partijen wordt verbeterd.
- We starten met een proef in Bospolder Tussendijken met een integraal budget voor alle zorguitdagingen van de wijk. Zorgprofessionals krijgen de vrijheid om het zorgbudget zo te besteden dat de gezondheid en het welzijn van bewoners het meest verbetert. Eén wijkcoöperatie zorgt dat er gebeurt wat nodig is.

Jeugd & Jongeren

- Kinderen met problemen moeten snel hulp kunnen krijgen die zij nodig hebben. De samenwerking tussen wijkteams, jeugdbescherming en jeugdreclassering, Veilig Thuis en zorgaanbieders moet sneller, zonder dat er aan zorgvuldigheid wordt ingeboet. Samen met deze partijen brengen we verbetermaatregelen in kaart en in de praktijk in het programma 'Gezonde jeugd, gezonde toekomst'. Onderdeel hiervan zijn preventieve maatregelen in het kader van gezondheid en een gezonde leefstijl.
- Praktijkondersteuners jeugd-GGZ ondersteunen huisartsen bij het doorverwijzen van kinderen naar de jeugdhulp. Zij doen dat in de wijken met de meeste jeugdigen. Hierdoor krijgen jonge Rotterdammers eerder passende hulp en voorkomen we doorverwijzingen naar specialistische jeugd-GGZ. Hiermee starten we in het NPRZ-gebied.
- De gemeente neemt als onderdeel van het RAAT het initiatief om samen met partners uit het jeugdstelsel te komen met een voorstel om het personeelstekort in de jeugdzorg te verminderen.
- We willen voorloper zijn in de aanpak van de toenemende problematiek van depressies, burn-out en eenzaamheid onder jongeren. Daarvoor werken we samen met onderwijsinstellingen. Met het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) kijken we welke beschikbare methodieken hiervoor toepasbaar zijn.
- Het CJG komt met vrijwillige relatie- en opvoedondersteuning als laagdrempelige hulp bij het (voorkomen) van relatieproblemen, die vooral negatieve consequenties kunnen hebben voor kinderen.

Volksgezondheid

- Met partners maken wij één actieplan (O)GGZ met aandacht voor de nachtopvang, beschermd wonen, huisvesting bijzondere doelgroepen, de GGZ-keten en mensen met verward gedrag.
  - Er komt een kwaliteitsimpuls in de nachtopvang voor de daklozen- en crisisopvang voor jongeren. In deze kwaliteitsimpuls is aandacht voor kleinschaligheid, innovaties, ontschotting, preventie, dakloosheid en privacy.
  - De Aanpak verwarde personen wordt aangevuld met de resultaten van de bestuurlijk top over verwarde personen met zorgaanbieders, de politie en woningbouwcorporaties (2018). In vijf pilotgebieden wordt de nieuwe aanpak getoetst.
  - De regionale afspraken om te komen tot voldoende huisvesting voor bijzondere doelgroepen vullen we nauwgezet in. De zoneringskaart wordt vernieuwd en de wijze van participatie met de buurt evalueren we (conform motie).
- Rotterdam ambieert pilotgemeente in de nieuwe aanpak Geweld hoort nergens thuis van de ministeries van J&V en VWS te worden. Het bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling blijft prioriteit.
- Uitstapprogramma's voor prostituees worden blijvend gefinancierd. Het tegengaan van mensenhandel blijft een prioriteit.
- De gemeente blijft voortrekker in de aanpak van schadelijke traditionele praktijken (STP) zoals huwelijksdwang en achterlating.
- Gezond gedrag maken we makkelijker en aantrekkelijker. Door het stimuleren onder andere beweging, gezond eten, stoppen met roken, gezond seksueel gedrag en het terugdringen van diabetes en depressie.

8. Onderwijs

Goed onderwijs voor iedereen

School is de plek waar talenten tot bloei komen. Alle Rotterdamse kinderen verdienen een eerlijke kans om hun dromen werkelijkheid te maken. Het inkomen, opleidingsniveau of geboorteland van hun ouders mag daarbij geen rol spelen. Afgelopen jaren is er, vooral door inzet van het onderwijsveld, een enorme inhaalslag gemaakt: de onderwijsresultaten van Rotterdamse leerlingen zijn gestegen tot dicht bij het landelijk gemiddelde.

Maar we zijn nog niet klaar. Het vergroten van kansengelijkheid blijft een belangrijke opgave. Kinderen van verschillende komaf, spelen van jongs af aan met elkaar op de voorschool. We zetten er op in dat op alle scholen uitstekende leraren voor de klas staan. Samen met de onderwijsbesturen zetten we alle zeilen bij om het lerarentekort op te lossen en te voorkomen dat klassen naar huis moeten worden gestuurd.

Met de invoering van passend onderwijs wordt er van leraren, naast het geven van les, extra aandacht gevraagd voor individuele leerlingen in de klas. Om leraren hierbij te ondersteunen, de werkdruk te verlagen en kinderen met een hulpvraag te helpen, wordt er geïnvesteerd in de verbinding tussen het onderwijs en jeugdhulp. Onderwijszorgarrangementen (OZA) worden ook op de basisscholen ingezet. De overgang van de ene naar de andere school is soms best lastig voor kinderen. Hier komt meer aandacht voor om te voorkomen dat schoolresultaten onnodig verminderen.

De komende jaren worden veel nieuwe en gerenoveerde schoolgebouwen opgeleverd. In Rotterdam zijn echter nog veel oude, niet duurzame scholen met een slecht binnenklimaat. De komende jaren maken we plannen om een volgende lichting scholen te vernieuwen.

Als de basis, docenten en huisvesting, op orde is dan kan er ook gekeken worden naar een nieuwe uitdaging: het meegeven van vaardigheden aan kinderen die passen in de huidige tijd en hen voorbereiden op de toekomst. Wij leiden onze kinderen op voor de wereld en arbeidsmarkt van morgen. Programmeerlessen moeten in korte tijd net zo normaal worden als rekenen en taal. Naast de digitalisering spelen we in op de globalisering. Spanningen in de wereld, hebben de volgende dag hun weerslag in de klas. Onderwijs in Rotterdam draagt bij aan de ontwikkeling van kinderen en jongeren tot tolerante, weerbare, kritische en democratische burgers.

Ambities voor Rotterdam in 2022

- Er worden meer duurzame scholen gebouwd.
- De spreiding van het onderwijsaanbod over de stad verbetert.
- Het aantal leerlingen dat kiest voor een opleiding in de techniek stijgt.
- Het aantal thuiszitters neemt af.
- Het tekort aan leraren wordt verminderd.
- We vergroten de kansengelijkheid (Masterplan Onderwijs).
- Kinderen en jongeren leiden we op voor de wereld van morgen.

Wat we gaan doen

- In Rotterdam verdienen alle kinderen een goede start en wordt segregatie tegengegaan. Het is van belang het kwaliteitsniveau van de groepen 0 te behouden. We blijven daarom, net zoals afgelopen college, onverminderd investeren in de voor- en vroegschoolse educatie.
- Om de kinderen klaar te stomen voor de toekomst, en om voortijdige schoolverlaten te voorkomen, nemen we een aantal maatregelen:
  - We investeren via een digi-deal met het onderwijsveld in programmeerlessen. Daar waar het nu niet of te weinig gebeurt, faciliteren we onderwijsprogramma's over de energietransitie en hebben we aandacht voor loopbaanleren.
  - We stimuleren excellente leerlingen en hebben aandacht voor hoogbegaafdheid. Scholen die daar nog onvoldoende aandacht voor hebben, vragen we om samen te werken zodat het aanbod wordt verbeterd.
  - We bevorderen dat leerlingen zoveel mogelijk een mbo/hbo opleiding kiezen met goede arbeidsmarktperspectieven door:
    - voortzetting van het beleid om in het primair onderwijs te starten met beroepsvoorlichting;
    - het beschikbaar stellen van informatie aan scholen voor Voortgezet onderwijs over arbeidsmarkt perspectieven;
    - met het mbo afspraken te maken over de beheersing van schoolkosten en het vermijden van grote verschillen tussen opleidingen;
    - ouders van leerlingen die het niet kunnen betalen, actief te informeren over de mogelijkheden van compensatie vanuit reeds bestaande fondsen.
  - We zetten in op mentorprogramma's waarbij werkstudenten en scholieren aan elkaar gekoppeld worden.
  - We zetten ook in op betere bemiddeling van jongeren naar stageplekken en de vervolgstap op de arbeidsmarkt, en op andere initiatieven die de samenwerking tussen scholen en werkgevers bevorderen.
  - De taskforce thuiszitters zetten we voort.
  - Schooluitval moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Rotterdam start met partners uit de regio (scholen, gemeenten) een pilot verlenging kwalificatieplicht naar 21 jaar.

- We sluiten een Rotterdams Leer-Werkakkoord met het praktijkonderwijs, voortgezet onderwijs, hbo, mbo, het Havenbedrijf en het bedrijfsleven om jeugdwerkloosheid aan te pakken en trajecten 'van bank naar werk' en 'van school naar werk' te ontwikkelen.
- In de *Children's Zone* binnen het NPRZ starten we met dagprogrammering: met het onderwijs en partijen als naschoolse opvang, huiswerkbegeleiding, culturele organisaties, sport en bedrijven stimuleren we talentontwikkeling en betere onderwijsresultaten in die wijken waar dat het hardst nodig is.
- We willen onderwijs dat ook werkt aan de persoonlijke ontwikkeling en jongeren helpt om weerbare en democratische burgers te worden. Daarom vinden we burgerschapsvorming in het onderwijs belangrijk. De grondslag van de school speelt daarbij geen rol. Samen met het scholenveld werken we de Rotterdamse werkwijze democratisch burgerschap uit.
- Kunst- en Cultuureducatie zetten we voort. We vragen extra aandacht voor Natuur- en Milieueducatie (NME). Het verzelfstandigd NME-bedrijf kan daar een actieve bijdrage aan leveren.
- De betrokkenheid van ouders bij de ontwikkeling van hun kind en zijn of haar schoolcarrière is van groot belang. We gaan onderzoeken hoe we de middelen daarvoor gericht en effectiever in kunnen zetten. Daarnaast krijgen ouders (via Stichting Ouders010) expliciet inspraak bij het maken van gemeentelijk beleid.
- Ieder kind moet kunnen deelnemen aan schoolactiviteiten die betaald worden uit de vrijwillige bijdrage van ouders. Daarom spreken we, samen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, scholen aan om deze vrijwillige bijdrage niet te hoog te laten zijn.
- De huidige werkwijze waarbij ouders en kinderen vrijheid hebben in schoolkeuze, blijft gewaarborgd.
- We maken afspraken met het scholenveld over alle overgangsmomenten in het onderwijs door bijvoorbeeld de verbetering van schooladviezen en goede 'warme' overdrachten. Momenteel hebben overgangsmomenten te vaak een negatief effect op de onderwijsprestaties. De verschillen in leerwinst tussen scholen zijn groot, we maken daarom met schoolbesturen afspraken om de kwaliteitsverschillen tussen scholen te verkleinen. We verbeteren ook de overgangen van vo naar mbo en naar het hoger onderwijs.
- De aanpak van het lerarentekort in het primair onderwijs, in het (voortgezet) speciaal onderwijs, in tekortvakken van het voortgezet onderwijs en in de voorschool is een van de hoogste prioriteiten. De aanpak lerarentekort wordt vernieuwd en geïntensiveerd. Wij denken aan maatregelen met betrekking tot instroom, behoud en inzetbaarheid van leraren en de vernieuwing van de inrichting van het onderwijs. Ook de inzet van andere partijen zoals de SKVR, sportorganisaties en bedrijven ten behoeve van muziek-, sport- en andere lessen maken onderdeel uit van de aanpak. Op Zuid worden aanvullende maatregelen getroffen voor het lerarentekort daar.

- De komende periode wordt er een aanvullende investering gedaan op het gebied van onderwijshuisvesting. Nieuwe ambities en wetgeving rond duurzaamheid worden hierin verwerkt: alle nieuwe schoolgebouwen worden bijna energieneutraal (BENG-eis). Bij de inzet van de middelen dient de 'schuif op Zuid' als voorbeeld. Niet enkel het vernieuwen van huisvesting, maar ook het strategisch creëren van voldoende en diverse onderwijsvoorzieningen is het uitgangspunt.
- Met nieuwe scholen worden afspraken gemaakt om schoolpleinen groen op te leveren en ook na schooltijd voor buurtkinderen toegankelijk te maken.
- Het Rotterdamse hoger onderwijs (mbo, hbo en wo) wordt nadrukkelijk betrokken bij de totstandkoming van het nieuwe onderwijsbeleid: Internationalisering, huisvesting van studenten en de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt zijn hierbij prioriteit.
- Onderwijs-zorgarrangementen (OZA) worden ingezet om de integratie van onderwijs en jeugdhulp op school te verbeteren. Zo is er meer ondersteuning voor leerlingen wat direct effect heeft op de werkdruk van docenten in het primair onderwijs.
- We zetten in het NPRZ-gebied een experiment op, waarbij de beschikbare middelen voor jeugdhulp (passend onderwijs, OZA en jeugdhulp) ontschot en onder een regie worden ingezet.

9. Levendige stad

Met cultuur, sport en evenementen als motor

Rotterdam bruist en leeft. Cultuur, horeca, evenementen en sport zijn daar de motor van. Rotterdamse cultuurmakers, evenementenorganisatoren en topsporters zijn van wereldniveau. We koesteren deze toptalenten. Tegelijk zijn cultuur en sport voor alle Rotterdammers, in alle wijken van de stad.

Onze iconen behouden hun plek in de stad en nieuwe cultuurmakers krijgen een eerlijke kans. Vernieuwing draagt bij aan een groter bereik onder Rotterdammers, zij hebben allemaal recht op cultuur. De 'Visie Cultuurstad' wordt leidend in het verlenen van subsidie. We stappen af van beperkend beleid en geven vertrouwen. Politiek bemoeit zich niet met wat voor kunst er wordt gemaakt. Wij omarmen de dynamiek en diversiteit van de stad. Om de culturele sector in de toekomst sterk te houden, zetten we in op intensievere samenwerking met de private sector.

Het uitgaansleven heeft de afgelopen jaren een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Dankzij een jonge generatie horecaondernemers zijn er nieuwe uitgaansgebieden ontstaan. Rotterdam is levendig en bewoonbaar tegelijk. Daarom zetten we in op meer maatwerk in de horeca: vrijheid waar het kan, streng waar het moet. Dit geldt ook op het gebied van evenementen. Deze vinden verspreid over heel de stad plaats en we bieden ruimte voor kwalitatieve, vernieuwende evenementen. Initiatiefnemers met goede ideeën krijgen steun en begeleiding vanuit de gemeente.

Rotterdam is een sportstad. Topsporters uit héél de wereld komen naar onze stad om te strijden voor podiumplekken op WK's en EK's, waarbij ook Rijnmonders regelmatig in de prijzen vallen. De stad is een geweldig decor voor sportevenementen. Onze zwembaden, stadions, sporthallen en sportcomplexen zijn er voor iedereen en bieden kansen om talent ontdekken en te ontwikkelen. Verenigingen zijn het hart van de georganiseerde sport. Besturen en vrijwilligers zorgen dat sporters, jong en oud, elke dag plezier beleven op de velden. Ook op straat en in het park zien we steeds meer hardlopers, fietsers en *bootcampers*. Rotterdam werkt met plezier aan een gezonde leefstijl.

Rotterdammers hebben een groot hart voor hun stad. Bij de sportclub, in het buurthuis of bij de speeltuin in de wijk steken meer dan honderdduizend vrijwilligers de handen uit de mouwen. Rotterdammers willen en kunnen heel veel zelf én samen in hun wijk realiseren. Afgelopen jaren hebben veel mooie initiatieven onze stad mooier, schoner, veiliger, duurzamer, groener en prettiger gemaakt. De kracht van bewoners, (sociaal) ondernemers en bedrijven koesteren wij.

Ambities voor Rotterdam in 2022

- Cultuurmakers en initiatiefnemers krijgen ruimte, vrijheid en ondersteuning.
- De culturele sector werkt intensiever samen met de private sector.
- Alle kinderen krijgen cultuureducatie.
- Voor alle Rotterdammers is er cultuuraanbod.
- De horeca bieden we meer maatwerk op het gebied van omvang terrassen, geluid en openingstijden.
- Er komen meer evenementenlocaties verspreid over de stad.
- De sportparticipatie neemt toe.
- Het aantal kinderen met overgewicht neemt af.
- Initiatieven van bewoners, (sociaal) ondernemers en bedrijven stimuleren en faciliteren wij.

Wat we gaan doen

Cultuur

- In Rotterdam is ruimte voor creativiteit en cultureel ondernemerschap, vooral als het gaat om festivals en bijzondere (pop-up) evenementen. De gemeente is open, positief en behulpzaam naar initiatiefnemers en faciliteert hen zoveel mogelijk. Met het programma Stadscultuur zetten we integraal in op cultuur, horeca en evenementen in alle gebieden. De binnenstad als *city-lounge* zetten we voort.
- Steeds meer toeristen weten Rotterdam te vinden, dit is goed voor onze lokale economie. Tegelijkertijd willen we ongewenste effecten van toerisme beperken. De gemeente neemt het voortouw om hier samen met de toeristische sector beleid op te ontwikkelen.
- De verbreding van het publiek is een van de belangrijkste doelstellingen bij het cultuurbeleid. Dit zal een belangrijke uitgangspunt bij de verdeling van het Cultuurplanbudget worden. Net zoals de bijdrage aan het vestigingsklimaat. De sector wordt hierbij breed betrokken.
- Culturele instellingen stimuleren we om meer financiering uit de markt te kunnen halen, voordat het nieuwe Cultuurplan wordt vastgesteld. Deze extra middelen komen bovenop het cultuurbudget.
- Alle kinderen krijgen de kans om met cultuur in aanraking te komen, daarom zetten we in op cultuuronderwijs met (professionele) docenten op alle Rotterdamse scholen. Gesubsidieerde culturele instellingen met een educatieve taak kunnen bij het Kenniscentrum Cultuureducatie aankloppen. Dit centrum zorgt ervoor dat de middelen goed worden ingezet.
- We zetten bestaand maatschappelijk vastgoed in voor culturele bestemmingen, cultuur dichtbij goed verspreid over de stad. Dit gebeurt zoveel mogelijk op basis van kostprijsdekkende huur.

- Museum Boijmans Van Beuningen heeft een unieke verzameling kunstwerken en objecten en is van grote internationale, nationale en lokale betekenis. Het rijksmonument voldoet technisch en functioneel niet meer. We gaan aan de slag met de noodzakelijke renovatie van het museum. Daarbij kijken we ook naar de mogelijkheden voor aanvullende financiering uit fondsen en de markt.
- De gesprekken met het kabinet over de komst van een Nationaal Cultuur Instituut op Zuid, steunen we.
- Evenementen vinden verspreid over heel Rotterdam plaats. Zo betrekken we Rotterdam Zuid en de kleine kernen (Pernis, Rozenburg en Hoek van Holland) en ontlasten we de binnenstad. We zoeken meer locaties en daarom inventariseren we leegstaande panden en fabrieken en pleinen en parken, ook voor tijdelijke horeca en initiatieven. Groene buitenruimte proberen we te ontzien.
- We omarmen *street art* als manier om de buitenruimte te verlevendigen en waar mogelijk ondersteunen we dat.
- We willen horecaondernemers meer maatwerk bieden in sluitingstijden, terrasgrootte en achtergrondmuziek. Daarnaast wijzen we gebieden aan waar nachthoreca kan komen of uitbreiden. Voordat deze ruimte kan worden gegeven is draagvlak onder omwonenden noodzakelijk. Dit moet uitmonden in goede en te handhaven afspraken en betekent bovendien dat ondernemers hun verantwoordelijkheid moeten nemen ten aanzien van het gedrag van hun gasten op straat.
- Onze naam als architectuurstad willen we hoog houden. Dat maakt onze stad aantrekkelijk, voor zowel inwoners als toeristen. Hetzelfde geldt voor ons cultureel erfgoed. Daarom maken we een vernieuwde architectuurnota en zetten we het monumentenbeleid door.
- We sluiten aan op de doelstellingen en acties uit het landelijk programma arbeidsmarktagenda cultuur, waaronder de *fair practice code*. Samen met kunstvakopleidingen en culturele instellingen kijken we hoe we het ondernemerschap van (toekomstige) makers kunnen versterken. De ontwikkeling van een introductie- en mentorprogramma voor beginnende kunstenaars zal daarvan een onderdeel zijn.
- Ondernemende culturele makers en ontwerpers zijn aanjagers van de nieuwe economie. Om de groei van creatieve industrie te stimuleren, geven we extra aandacht aan innovatie, talentvolle nieuwe cultuurmakers en creatieve *hubs*. Prioriteit ligt bij de entertainment industrie en de media. Samen met de nieuwe cultuurmakers werken we dit uit in *business cases*.

Sport

- Het programma Lekker Fit! zetten we voort.
- Rotterdammers hebben volop mogelijkheden om met plezier en op hun eigen manier te bewegen en te sporten. Samen met onze partners Rotterdam Topsport, Sportsupport en het nieuwe Sportbedrijf geven we uitvoering aan het sportbeleid.
- De randvoorwaarden zoals vastgelegd bij de totstandkoming van het sportbedrijf blijven van kracht.
- Rotterdam ambiert de komende jaren hoogwaardige topsportevenementen te organiseren.
- We stimuleren sporten onder ouderen, zoals *walking football* door *old stars*.

- Sportaccommodaties worden verduurzaamd om energiezuiniger te kunnen opereren, het verstrekken van leningen kan hierbij helpen.
- Energieverslindende armaturen in lichtmasten bij buitensportverenigingen willen we vervangen door zuinige ledverlichting. Door een *business case* op te stellen onderzoeken we de kosten en haalbaarheid.
- De kwaliteitsimpuls voor sportcomplexen krijgt een financiële aanvulling en de 1/3-regeling blijft bestaan. Bij renovatie of nieuwbouw zorgen we ervoor dat voorzieningen toegankelijk zijn voor mensen met een beperking.
- We zien toe op voldoende kwaliteits- en onderhoudsniveau van sportvelden.

- Vrijwilligers maken we het niet te moeilijk. Gemeentelijke regels voor sportverenigingen worden door schrapessies beperkt.
- Initiatieven van sportverenigingen om uit te breiden of met andere activiteiten te combineren, faciliteren we. Nieuwe vergunningen moeten dat niet in de weg staan.
- De subsidie voor scoutingverenigingen wordt verhoogd.
- Als we buitenruimte opnieuw inrichten, kijken we naar de mogelijkheden om daar te bewegen en buiten te spelen.

Initiatieven uit de stad en betrokken Rotterdammers

- Rotterdammer krijgen het *right to challenge* en *right to cooperate*; zij realiseren samen met de gemeente maatschappelijke doelen. Initiatieven kunnen een beroep doen op advies, kennis en begeleiding van de gemeente.
- Digitale meningspeilingen gebruiken we om bewoners bij besluitvorming te betrekken.
- Citylab010 stimuleert innovatie. Het budget van € 3 miljoen wordt integraal ingezet op allerlei (beleids)terreinen. Co-financiering blijft daarvoor de voorwaarde. Het stadsbestuur stelt het kader vast, een stadsjury beoordeelt de aanvragen. Ook gaan we actief op zoek naar meer partners om meer financiën voor initiatieven uit de markt te halen.
- Een aantal keer per jaar gaan bewoners, professionals, buurtorganisaties, gebiedscommissies, wijkraden, wijkcomités en het college met elkaar in gesprek. Door de praktijk van de wijk / gebied en die van de gemeente bij elkaar te brengen, werken we aan beter beleid, plannen en uitvoering.
- De aanpak in Middelland waar door kracht van bewoners in te zetten de wijk verbetert, zetten we voort.

10. Financiën

Gezonde gemeentefinanciën, nu en in de toekomst

Dit Coalitieakkoord zet onze ambities en uitdagingen voor de komende vier jaar op een rij. Het financiële uitgangspunt (het basispad) waar wij deze collegeperiode mee starten, knelt, vooral in de eerste jaren. Wij staan voor structureel houdbare gemeentefinanciën. Daarom dekken wij onze ambities met nieuwe keuzes voor beleid. Daarnaast sturen we op een weerstandvermogen dat geënt is op de financiële risico's die we als stad lopen. En we zorgen voor een sluitende begroting en meerjarenraming. Daarmee zorgen we dat de gemeentefinanciën ook voor de volgende generatie gezond blijven.

Onze uitdagingen vragen om een ambitieuze investeringsagenda. Investerings door niet alleen de gemeente. Dit Coalitieakkoord is een uitnodiging aan onze partners en andere partijen om samen te investeren in de toekomst van deze mooie stad.

In een nieuwe Lange Termijn Investeringsplanning (2040) die past bij de transitieopgave van de stad, bundelen wij onze investeringskracht met die van andere, publieke en private, partijen. Samen maken we Rotterdam sterker en mooier. Door *Impact investing* trekken bedrijven, mecenenaten en overheid samen op in de ontwikkeling van de stad. Innovatie en langdurige, maatschappelijke resultaten die echt het verschil maken, zijn hierbij het uitgangspunt.

Uitgangspunten financieel beleid

---

1. Sturen op weerstandsvermogen

- We definiëren het weerstandsvermogen als de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Hiermee sluiten we beter aan bij de BBV en andere gemeenten.
- Er wordt gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0 waarbij het weerstandsvermogen is geënt op de financiële risico's.
- Onder de nieuwe definitie van de beschikbare weerstandscapaciteit wordt verstaan de algemene reserve, de kredietrisicoreserve en de overige risicoreserves zoals de WWB en de Wmo.
- Begrotingsoverschotten of voordelige rekeningresultaten worden, indien het weerstandsvermogen lager dan 1 is, direct toegevoegd aan de algemene reserve.
- Meevallers op de begroting vallen vrij in de algemene middelen. Tegenvallers worden in beginsel binnen eigen portefeuille opgelost.
- Rijksbezuinigingen worden in principe gerealiseerd binnen het betreffende beleidsveld.

2. InvesteringsFonds Rotterdam

- De beoogde verkoop van Eneco wordt voortgezet; de opbrengsten worden toegevoegd aan het IFR en een deel wordt gestort in een investeringsfonds op het gebied van energietransitie.
- Voor de energietransitie moet (deels) nog dekking worden gevonden; bijvoorbeeld door bijdragen van andere overheden (Rijk, provincie, EU), in samenwerking met het bedrijfsleven en andere partners of het Investeringsfonds Rotterdam (IFR). Invulling van deze dekking stellen we voor bij begroting 2020.
- Er komt een nieuwe Lange Termijn Investeringsplanning (2040), passend bij de transitieopgave van de stad.
- De scope van het IFR wordt verbreed: de scope maakt aanvullend ruimte voor investeringen ten behoeve van de (energie)transitie. Het uitgangspunt blijft "bezit voor bezit".

3. Organisatie

- Geen bezuinigingen op het personeel, behalve bij een herziening van activiteiten.
- De gemeente gaat kritisch kijken naar de langlopende contracten en waar mogelijk gaan we deze heronderhandelen.
- We willen beter sturen op de ontwikkeling van de arbeidskosten. Dit doen we door de capaciteitsbehoefte goed in kaart te brengen en hierbij ook te kijken naar verhouding vast-flexibel.

Gemaakte afspraken heffingen & tarieven

- Er worden geen nieuwe beleidsmaatregelen genomen die zorgen voor een stijging van de woonlasten (afvalstoffenheffing, rioolheffing en OZB), exclusief mogelijk private financiële consequenties van de energietransitie.
- De opbrengst uit de Onroerend-zaakbelasting (OZB) wordt alleen geïndexeerd en niet verhoogd. Areaaluitbreiding zorgt voor extra OZB-inkomsten.
- Het tarief van de afvalstoffenheffing wordt verder gedifferentieerd.
- Kwijtschelding afvalstoffenheffing voor minima wordt verhoogd naar 75%, voor AOW, minima naar 100%.
- We laten vanaf 2018 de directe koppeling tussen de extra logiesbelasting en het evenementenfonds los.
- De logiesbelasting wordt verhoogd naar 6,5%.
- Het parkeertarief voor bezoekers en voor bewoners wordt verhoogd.

Financiële consequenties

In onderstaande tabel is het financiële kader van dit Coalitieakkoord opgenomen. In de bijlage is hierover meer informatie te vinden. Bij de begroting 2019 bieden wij de totale financiële consequenties ter bespreking en vaststelling aan de raad aan.

In het Raamwerk (5 juni 2018) zijn de financiële cijfers bruto gepresenteerd. De cijfers uit onderstaande tabel zijn netto, zodat er een betere aansluiting is bij de begroting.

Financiële tabel Coalitieakkoord	2018	2019	2020	2021	2022	Totale ambitie (incl energietransitie)
Uitgangspunt (begroting 2018 + actualisaties)	254.037	12.313	14.106	12.904	12.904	
A Basispad	-9.685	-15.068	1.142	8.699	11.211	
B Intensiveringen		-55.795	-65.155	-76.245	-83.805	-391.000
Energietransitie		-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-40.000
Additionele ambitie periode 2018-2022						-110.000
Wonen in een wereldstad		-9.150	-13.550	-19.900	-28.050	-70.650
Nieuwe Economie		-4.650	-3.900	-3.750	-5.000	-17.300
Iedereen doet mee		-6.655	-7.565	-9.355	-8.365	-31.940
Een veiligere stad		-6.920	-7.640	-8.990	-8.990	-32.540
Minder armoede		-11.870	-12.400	-13.200	-12.100	-49.570
Vitale Rotterdammers		-4.000	-6.150	-7.100	-7.350	-24.600
Onderwijs		-950	-2.050	-2.050	-2.050	-7.100
Levendige stad		-1.600	-1.900	-1.900	-1.900	-7.300
C Bezuinigingen	5.000	24.150	13.530	15.530	17.530	75.740
Programma Algemene Middelen	5.000	18.000	7.000	9.000	11.000	50.000
Programma Beheer van de Stad		150	150	150	150	600
Programma Bestuur en Dienstverlening		700	700	700	700	2.800
Programma Economische Zaken		1.000	1.000	1.000	1.000	4.000
Programma Maatschappelijke Ondersteuning		1.250	1.500	1.500	1.500	5.750
Programma Volksgezondheid en Zorg		3.050	3.180	3.180	3.180	12.590
D Ramingsbijstellingen		37.055	50.919	54.793	54.178	196.945
Stelselwijziging activering maatschappelijk nut		9.355	8.719	8.093	7.478	33.645
Verhoging tarief logiesbelasting		2.000	2.000	2.000	2.000	8.000
Verhoging tarief parkeren bezoekers en bewoners		7.200	7.200	7.200	7.200	28.800
Verlagen indexatie		18.500	33.000	37.500	37.500	126.500
Beschikbare weerstandscapaciteit nieuwe stand	249.352	252.007	266.549	282.230	294.247	
Benodigde weerstandscapaciteit	235.000	239.000	242.000	245.000	245.000	
Weerstandsvermogen	1,06	1,05	1,10	1,15	1,20	

Bijlage

Financiële onderbouwing

A. Basispad	2018	2019	2020	2021	2022
Bestuur en dienstverlening	115				
Openbare orde en veiligheid		300	-150	-150	-450
Verkeer en Vervoer	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Cultuur, sport en recreatie	300	300	300	300	300
Volksgezondheid en zorg	-17.799	-24.320	-21.520	-17.840	-11.700
Werk en inkomen	12.400	2.372	3.726	4.259	4.259
Maatschappelijke ondersteuning	1.535	1.264	1.264		
Beheer van de stad	-3.474	-3.909	-4.223	-4.767	-4.969
Ruimtelijke ontwikkeling	4.316	-9.312	-6.874	-6.999	-7.180
Algemene middelen	-10.078	16.237	26.619	31.896	28.951
Overhead	1.000				
Totaal	-9.685	-15.068	1.142	8.699	11.211

Toelichtingen (>€ 1.000)

Verkeer en Vervoer

- **Extra opbrengsten parkeren (€ 2 mln structureel)**

In 2017 zijn de parkeerbaten (parkeren op straat) al met € 2 mln verhoogd. Dit betreft de structurele verwerking van deze hogere batens.

Volksgezondheid en zorg

- **Toegenomen vraag Wmo-arrangementen (2018: - € 14,7 mln naar 2022: € 0)**

Het aantal cliënten is de afgelopen periode verder gestegen. Gezien deze trend is een ramingsbijstelling noodzakelijk. Het in 2017 ontwikkelde maatregelenpakket heeft deels al zijn effect en deels wordt dit op de middellange termijn zichtbaar. Tot en met 2021 zijn daarom nog aanvullende middelen nodig.

- **Extra kosten Wmo maatwerkvoorzieningen als gevolg van afspraken in Interbestuurlijk Programma (2018: - € 1 mln naar 2022: - € 11,7 mln)**

Per 2019 wordt de hoogte van de eigen bijdrage door het Rijk vastgesteld. Dit heeft een aanzuigende werking bij hogere inkomensgroepen die deze voorzieningen nu zelf bekostigen. Ook is er een nieuwe loonschaal voor huishoudelijke hulp afgesproken wat zorgt voor een kostenstijging. Het Rijk en de VNG hebben in het Interbestuurlijk Programma afgesproken dat gemeenten deze stijging van de kosten uit de jaarlijkse indexatie van de algemene uitkering van het gemeentefonds moeten betalen.

Werk en inkomen

- **BUIG-tekort (€ 0)**

Het tekort op de uitkeringslasten (BUIG) wordt voor 2018 geraamd op € 10,7 mln en voor 2019 op € 19 mln. Dit totale tekort van ca. € 30 mln wordt gedekt uit de reserve WWB (Wet Werk en Bijstand). Ook kan een deel van deze reserve vrijvallen ten behoeve van de algemene middelen (€ 12,4 mln). Conform de bestendige gedragslijn wordt het BUIG tekort voor twee jaar reëel geraamd en gedekt uit de reserve WWB. Voor de overige jaren worden de lasten gelijk gesteld aan de batens.

- **Effect lager volume op flexibele schil (2019: € 2,4 mln naar 2022: € 4,3 mln)**

De formatie van Werk en Inkomen beweegt gedeeltelijk mee met de omvang van het bijstandsvolume. Op basis van de verwachting dat het bijstandsvolume in 2019 e.v. zal dalen wordt een deel van de formatie afgebouwd. Dit leidt tot een voordeel ten opzichte van de begroting.

Beheer van de stad

- **Diverse bijstellingen (2018: -€ 3,5 mln naar 2022: -€ 5 mln)**

Een combinatie van kleinere bijstellingen draagt bij aan het totale saldo op dit programma. Het betreft onder meer een correctie van de opbrengsten afvalstoffenheffing, structurele middelen voor gladheidsbestrijding en onderlossende containers.

Ruimtelijke ontwikkeling

- **Uitvoeringsagenda Vastgoed (2018: -€ 3,6 mln naar 2022: € 0)**

Vastgoed geeft in hoofdzakelijk 2018 en 2019 invulling aan de uitvoeringsagenda zoals die in 2017 door de Raad is vastgesteld. Onderdeel hiervan is een structurele en tijdelijke uitbreiding van capaciteit. Sinds die vaststelling is er geen begrotingsmoment geweest waarbij de toegekende middelen formeel verwerkt konden worden.

- **Verkoopopbrengsten Vastgoed (2019: € 3,7 mln naar 2022: € 3,6 mln)**

Op basis van de huidige marktomstandigheden en de samenstelling van de portefeuille is de begroting van de te verkopen gemeentelijke panden geactualiseerd. Het gevolg is dat de te realiseren netto verkoopopbrengsten meerjarig worden opgehoogd.

- **Vrijval reserve Rotterdam Central District (2018: € 8,9 mln)**

Vanuit het project Buitenruimte Rotterdam Central District (RCD) is aangegeven dat gezien de voortgang van het project een bedrag van € 8,9 mln niet zal worden aangewend. Deze middelen kunnen uit de reserve Investeringsprojecten zonder gronduitgifte vrijvallen.

Algemene middelen

- **Hoekse Lijn ombouw (2022: -€ 10 mln)**

Vanwege de vertraging in de ombouw en verlenging van de Hoekse Lijn zal Rotterdam in het worst-case scenario € 35 mln moeten bijdragen. Deze kosten worden ingepast in het IFR en om deze te dekken wordt meerjarig (2022) een structurele toevoeging van € 10 mln aan het IFR gedaan.

- **Actualiseren gemeentefonds (2018: € 0 naar 2022: € 38,4 mln)**

Het gemeentefonds wordt meerdere keren per jaar door het Rijk geactualiseerd. De meest recente actualisatie, de meicirculaire, is hier verwerkt. Na verwerking van de trend en taakmutaties resteert een bedrag van € 0 in 2018 tot € 38 mln in 2022.

- **Afschaffen precariobelasting nutsbedrijven (2022: -€ 13,5 mln)**

Op 21 maart 2017 heeft de 1e kamer ingestemd met het afschaffen van de precariobelasting voor nutsbedrijven. Er is sprake van een overgangstermijn tot 1 januari 2022. Dit betekent dat per 2022 dit effect moet worden opgevangen binnen de begroting.

- **Loonkostenproblematiek (vanaf 2019: -€ 7,3 mln structureel)**

Medewerkers krijgen gemiddeld meer betaald dan waar binnen het loonkostenmodel (normbedrag) op dit moment rekening mee wordt gehouden. Dit vraagt een correctie van het loonkostenmodel met ingang van 2019 van € 7,3 mln. Hiermee resteert een te beïnvloeden sturingsopgave voor het management op de loonkosten.

- **Financiering (2018: € 4 mln naar 2022: € 7 mln)**

Dit betreft het effect op het product financiering van de actualisatie van de stand van reserves & voorzieningen op basis van de jaarrekening 2017 en het aanpassen van de omslagrente (van 2,5% naar 2,25%) conform BBV-wetgeving.

Overhead

- **Dividend MER BV (€ 2018: 1 mln)**

Dit betreft een incidentele dividenduitkering van MultiEmployment Rotterdam BV van € 1 mln.

B. Intensiveringen coalitieakkoord	-55.795	-65.155	-76.245	-83.805
Energietransitie	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Rotterdams Klimaatakkoord				
Diverse maatregelen	-10.000	-15.000	-37.800	-37.800
Opdracht aan college inpassing begroting 2020 (1e aanknopingspunt verkoopopbrengsten eneco)		30.000	52.800	27.800
Additionele dekkingsbuffer maatregelen (bij verkoop Eneco)		-25.000	-25.000	
Wonen in een wereldstad	-9.150	-13.550	-19.900	-28.050
Bouwen en wonen				
Bouwambitie 18.000 woningen	-9.000	-10.000	-11.000	-14.000
Dekking meeropbrengsten Grondzaken en Erfpacht	6.500	6.500	6.500	6.500
Actieplan huurwoningen in het middensegment	-1.000	-1.500	-2.000	-2.000
Pilot coöperatieve woonvormen	-600	-600	-600	-600
Tegengaan leegstand kantoren en winkels	-500	-1.000	-1.000	-1.000
Skaeve Huse II	-100	-100	-1.200	-450
Buitenruimte				
Impuls vergroening	-1.600	-2.900	-3.550	-4.500
Verbeteren ecologische structuur: koppelen lokale groene plekken en initiatieven	-500	-1.000	-1.000	-1.000
Toegankelijk maken rivieroever Maas en Rotte voor recreatie		-600	-1.000	-1.000
Inhaalslag Nota Kapitaalgoederen	-10.000	-10.000	-10.000	-15.000
Dekking stelselwijziging investeringen maatschappelijk nut	10.000	10.000	10.000	10.000
Pilot afval scheiden loont -> onderzoek + pilot	-250			
Mobiliteit en bereikbaarheid				
Verbetering stedelijke mobiliteit (gebruik OV, fiets, slimme verkeerslichten en P&R)	-1.600	-2.350	-5.050	-5.000
Aanpak parkeerproblematiek & vergroening in wijken met hoge parkeerdruk	-500			
Nieuwe economie	-4.650	-3.900	-3.750	-5.000
Rotterdams Leer-Werk akkoord	-7.000	-8.000	-8.000	-5.000
Dekking binnen budget en regiodeal NPRZ	5.600	6.600	7.600	3.600
Ondernemerschap				
Stimuleren en faciliteren nieuw ondernemerschap en circulaire economie	-1.250	-2.500	-3.350	-3.600
Ontwikkeling van het Merwe-Vierhavengebied	-2.000			
Faciliteren IT-campus	-300	-300		
Dekking binnen budget onderwijs	300	300		

Iedereen doet mee	-6.655	-7.565	-9.355	-8.365
Taaloffensief voor nieuwkomers en Rotterdammers	-1.755	-2.665	-4.455	-4.465
Ontwikkeling digivaardigheid voor oudere Rotterdammers	-500	-500	-500	-500
Rotterdammers blijvend uit de bijstand				
Tegenprestatie voortzetten	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Dekking regiodeal NPRZ	2.000	2.000	2.000	2.000
Extra inzet statushouders richting werk	-2.000	-2.000	-2.000	-1.000
Integratie & anti-discriminatie & anti-intolerantie				
Invoeren maatschappelijke begeleiding gezinsmigranten	-600	-600	-600	-600
Intensieve taalcurssussen voor statushouders	-800	-800	-800	-800
Extra inzet jonge statushouders (18-/18+)	-400	-400	-400	-400
Discriminatie woningmarkt door mystery guests	-100	-100	-100	-100
Nieuwe emancipatieagenda	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Dekking budget integratie	500	500	500	500
Een veiligere stad	-6.920	-7.640	-8.990	-8.990
Aanpak op ondermijning	-4.420	-4.420	-4.420	-4.420
Kwetsbare wijkenaanpak	-1.320	-1.790	-2.390	-2.390
Uitbreiding (mobiel) cameratoezicht	-600	-850	-1.600	-1.600
Veiligheid op straat				
Evaluatie aanpak straatintimidatie	-80	-80	-80	-80
Versterken digitale weerbaarheid	-500	-500	-500	-500
Minder armoede	-11.870	-12.400	-13.200	-12.100
Armoede				
Kwijtschelding ASH (100% AOW + 75% overig)	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
AOW/Jeugdtegoed	-2.100	-2.100	-2.100	-2.100
Individuele inkomensvoetstuk	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
Revolverend fonds voor minima	-100			
Pilot vaste lasten	-100			
Rotterdams Perspectief Fonds	-300	-300	-300	
Deltaplan schulden	-2.670	-3.600	-4.100	-2.100
Dekking binnen budget	3.400	3.600	3.300	2.100
Vitale Rotterdammers	-4.000	-6.150	-7.100	-7.350
Zorg & Welzijn				
Masterplan ouderen	-500	-1.500	-2.000	-2.000
Tegengaan personeelstekorten in de zorg	-500	-500	-500	-500
Langer thuis akkoord	-1.100	-1.100	-1.600	-1.600
Jeugd & Jongeren				
Praktijkondersteuners jeugd GGZ	-500	-1.250	-1.500	-2.500
Dekking verminderen kosten jeugdzorg			500	1.250

Onderwijs		-950	-2.050	-2.050	-2.050
Digideal		-250	-250	-250	-250
Children's zone (dagprogramming)		-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
Dekking uit regio-envelop		11.000	11.000	11.000	11.000
€50 mln extra investeren in OHV (kapitaallasten na 2022)	0	0	0	0	0
Onderwijs Zorg Arrangementen (OZA's)		-700	-1.800	-1.800	-1.800
Levendige stad		-1.600	-1.900	-1.900	-1.900
Cultuur					
Bureau Stadscultuur		-200	-500	-500	-500
Plan Toerisme		-400	-400	-400	-400
Landelijke arbeidsmarkt agenda cultuur		-100	-100	-100	-100
Extra aandacht voor ondernemende makers en ontwerpers		-100	-100	-100	-100
Sport					
Sportaccommodaties verduurzaming d.m.v. leningen		-100	-100	-100	-100
Kwaliteitsimpuls sportaccommodaties & voortzetten 1/3 regeling		-400	-400	-400	-400
Initiatieven uit de stad en betrokken Rotterdammers		-300	-300	-300	-300
C. Bezuinigingen	5.000	24.150	13.530	15.530	17.530
Rotterdampas		250	500	500	500
Taakstelling samenwerkingspartners Economie		1.000	1.000	1.000	1.000
Afbouwen Conferenties Eigen Kracht		50	180	180	180
Stoppen Keep it Clean Day		150	150	150	150
Minder budget bewonersinitiatieven		700	700	700	700
Bewonersinitiatieven Maatschappelijke ondersteuning		500	500	500	500
Welzijn		500	500	500	500
Tegemoetkoming Meerkosten Zorg		3.000	3.000	3.000	3.000
Projecten koppelen aan IFR		16.000	3.000	3.000	3.000
Stelpost: in te vullen bij begroting 2019					
bestemmingsreserves: incidenteel	5.000				
exploitatie structureel		2.000	4.000	6.000	8.000
D. Ramingsbijstellingen	37.055	50.919	54.793	54.178	
Stelselwijziging activering maatschappelijk nut		9.355	8.719	8.093	7.478
Verhoging tarief logiesbelasting		2.000	2.000	2.000	2.000
Verhoging tarief parkeren bezoekers en bewoners		7.200	7.200	7.200	7.200
Verlagen indexatie		18.500	33.000	37.500	37.500

